A BIZOTTSÁG HATÁROZATA

(2004. október 20.)

a Németország által a Bayerische Landesbank – Girozentrale részére nyújtott állami támogatásról

(az értesítés a C(2004) 3927. számú dokumentummal történt)

(Csak a német nyelvű szöveg hiteles)

(EGT vonatkozású szöveg)

(2006/739/EK)

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre, és különösen annak 88. cikke (2) bekezdésének első albekezdésére,

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra, és különösen annak 62. cikke (1) bekezdésének a) pontjára,

miután felhívták az érdekelteket, hogy az említett rendelkezéseknek megfelelően nyújtsák be észrevételeiket [1], és ezen észrevételek figyelembevételével,

mivel:

I. ELJÁRÁS

(1) Az eljárás tárgya a támogatott lakáshiteleknek a bajor tartomány által a Bayerische Landesbank – Girozentrale („BayernLB") részére történő átruházása. Az eljárás összhangban áll további hat, Németországgal szemben a Landesbankokra, különösen a Westdeutsche Landesbank Girozentrale („WestLB") részére történő eszközátruházás ügyében indított eljárással.

(2) A Bizottság 1993. január 12-i levelében Németországot tájékoztatásnyújtásra szólította fel a *Wohnunhgsbauförderungsanstalt* („Wfa") beolvasztása miatt a WestLB-nél történt 4 milliárd DEM összegű tőkeemelés, valamint más Landesbankok szavatoló tőkéjének hasonló megemelése vonatkozásában. Németországnak tájékoztatást kellett nyújtania arról, hogy milyen Landesbankok esetén került sor a támogatási célú eszköz átruházására, és fel kellett tárnia az átruházások okait is.

(3) A német hatóságok 1993. március 16-i és 1993. szeptember 17-i levelükben adták meg válaszaikat. A Bizottság 1993. november 10-i és 1993. december 13-i leveleiben további információkat kért, amelyet Németország az 1994. március 8-i levelével teljesített.

(4) A németországi székhelyű magánbankokat képviselő Bundesverband deutscher Banken e.V. („BdB") 1994. május 31-i és 1994. december 21-i leveleiben tájékoztatta többek között a Bizottságot arról, hogy egy 1994. július 23-i elfogadott törvény értelmében a támogatott lakáshiteleket a BayernLB saját tőkéjébe bevonták. Ezzel kapcsolatban a BdB a BayernLB szavatoló tőkéjének megemelését a BayernLB számára előnyös versenytorzításnak tekinti, mivel egy, a piacgazdasági befektető általános elvével összhangban lévő díjról nem jött létre megállapodás. A BdB a második levelében hivatalos panasszal élt, és felkérte a Bizottságot, hogy az EK-Szerződés 93. cikkének (2) bekezdése [jelenleg a 88. cikk (2) bekezdése] értelmében indítson eljárást Németországgal szemben.

(5) A panasz ezen kívül hasonló, a Westdeutsche Landesbank, a Norddeutsche Landesbank, a Landesbank Schleswig-Holstein, a Hamburger Landesbank, illetve a Landesbank Berlin részére történt eszközátruházásra is vonatkozott. 1995 februárjában és márciusában, valamint 1996 decemberében további bankok csatlakoztak a BdB panaszához.

(6) Az 1997. augusztus 6-i és 1998. július 30-i levelében a BdB tájékoztatta a Bizottságot két további – a Schleswig-Holstein és Hessen tartományban a Landesbank Schleswig-Holstein és a Landesbank Hessen-Thüringen részére történt – eszközátruházásról.

(7) A Bizottság először a Westdeutsche Landesbankra („WestLB") történő eszközátruházást vizsgálta meg, de úgy nyilatkozott, hogy a többi bank számára elvégzett átruházásokat a WestLB-ügy [2] eredményei fényében fogja megvizsgálni. Ezen ügyben végül 1999-ben hozott határozatot, amellyel az állami támogatást (a kifizetett díj és a gyakorlatban szokásos díj közötti különbséget) a közös piaccal összeegyeztethetetlennek nyilvánította és elrendelte a támogatás visszatérítését [3]. E határozatot az Elsőfokú

[1] HL C 81., 2003.4.4., 13. o.

[2] HL C 140, 1998.5.5., 9. o. (az eljárás megindításáról szóló határozat).

[3] HL L 150., 2000.6.23., 1. o.; Németország (C-376/99. sz. ügy), Észak-Rajna-Vesztfália (T-233/99. sz. ügy) és a WestLB (T-228/99. sz. ügy) fellebbezést nyújtott be; a Bizottság a Szerződés megsértése miatt indított eljárást (C-209/00. sz. ügy).

Bíróság 2003. március 6-i a díj összegének megállapításához használt két tényező tekintetében az elégtelen indokolás miatt hatályon kívül helyezte ([4]). 2004. október 20-i a Bizottság a panaszos és (a Helaba kivételével) valamennyi érintett Landesbank, valamint az adott tartományok között létrejött megállapodás figyelembevételével egy új határozatot hozott, amely a Bíróság kritikai észrevételeit is figyelembe vette.

(8) 1999. szeptember 1-jén a Bizottság megkereste Németországot, hogy a többi Landesbankot érintő átruházás vonatkozásában is tájékoztatást adjon. A német szövetségi kormány erre válaszul elküldte a támogatott lakáshiteleknek a tartomány által a BayernLB-re történő átruházásával kapcsolatos információkról szóló, 1999. december 8-i levelét, amelyet – a Bizottság további megkeresései miatt – a kormány 2001. január 22-i és 2001. július 3-i levelével egészített ki.

(9) 2002. november 13-i levelében a Bizottság értesítette Németországot azon határozatáról, amely szerint a tartomány által a támogatott lakáshiteleknek a BayernLB-re történő átruházása tekintetében megindítják az EK-Szerződés 88. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárást. A Bizottság egyidejűleg eljárást indított a hasonló eszközátruházások miatt a Norddeutsche Landesbank – Girozentrale, a Landesbank Schleswig-Holstein – Girozentrale, a Hamburgische Landesbank – Girozentrale és a Landesbank Hessen-Thüringen ügyében is. Korábban már 2002. júliusában a Bizottság eljárást indított egy további, a Berlin tartomány által egy hasonló támogatási célú eszköznek a Landesbank Berlinre történő átruházása miatt.

(10) Az eljárás megindításáról szóló határozatokat ([5]) az Európai Unió Hivatalos Lapjában kihirdették. A Bizottság a többi érdekelt felet észrevételeik megtételére hívta fel.

(11) Németország 2003. április 15-i levelében a BayernLB ügyében indított eljárás vonatkozásában megtette észrevételeit.

(12) A BdB 2003. július 29-i levelében a 2002. november 13-án indított valamennyi eljárás vonatkozásában megtette észrevételeit.

(13) A Bizottság további, 2003. szeptember 5-i megkeresésére Németország október 24-i levelében további információkat nyújtott, és kifejtette véleményét a BdB BayernLB-re vonatkozó észrevételei tekintetében. 2003. október 30-i levelében Németország benyújtotta Észak-Rajna-Vesztfália tartományi kormányzatának és a WestLB-nek a BdB észrevételeivel kapcsolatos észrevételeit, amelyek szintén a lakáshitelek BayernLB-re történő átruházása miatt indított eljárásra vonatkoztak.

([4]) A T-228/99. sz. és a T-233/99. sz. Westdeutsche Landesbank Girozentrale és Észak-Rajna-Vesztfália kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet, EBHT 2003, II-435. o.

([5]) Norddeutsche Landesbank: HL C 81., 2003.4.4., 2. o.; Bayerische Landesbank: HL C 81., 2003.4.4., 13. o.; Hamburgische Landesbank: HL C 81., 2003.4.4., 24. o.; Landesbank Hessen-Thüringen: HL C 73., 2003.3.26., 3. o.; és Landesbank Schleswig-Holstein: HL C 76., 2003.3.28., 2. o.

(14) Németország 2004. március 15-i levelével tájékoztatta a Bizottságot a BayernLB társasági szerződésének 2004. március 5-i módosításáról, amely szerint az átruházott céltartalék mint saját tőke funkciójától függetlenül a BayernLB-nek a versenyszférában kötött üzletek fedezésére már nem áll rendelkezésére. A Bizottság további, 2004. április 7-i, 2004. április 27-i és 2004. június 23-i megkereséseire Németország 2004. június 1-jei és 2004. július 6-i levelében válaszolt. A Bizottság utolsó, 2004. július 27-i megkeresésére Németország 2004. augusztus 18-i levelében válaszolt.

(15) 2004. július 19-i a panaszos BdB, Észak-Rajna-Vesztfália tartománya és a WestLB AG ideiglenes megállapodást nyújtott be az átruházott eszköznek megfelelő díj vonatkozásában. A panaszos szándéka szerint e megállapodásnak a Bizottság határozata alapjául kellett volna szolgálnia. E megállapodás végleges változatát a Bizottság 2004. október 13-i kapta meg. A BdB, a tartomány, és a BayernLB 2004. szeptember 10-én szintén benyújtott egy, az átruházott célvagyonnak megfelelő díjra vonatkozó ideiglenes megállapodást. Időközben további iratok érkeztek a Bizottsághoz ezen érdekeltek és Németország részéről. A céltartaléknak a BayernLB-re történő átruházásáról szóló megállapodás végleges változatát a Bizottság szintén 2004. szeptember 24-i kapta meg. Emellett a Helaba-ügy kivételével a többi esetben is létrejöttek a megállapodások a Landesbankok részére történő eszközátruházások vonatkozásában, amelyeket továbbítottak a Bizottságnak.

II. A TÁMOGATÁS RÉSZLETES LEÍRÁSA

1. *A BAYERISCHE LANDESBANK – GIROZENTRALE*

(16) A müncheni székhelyű Bayerische Landesbank Girozentrale (BayernLB) 313 milliárd EUR összegű csoportmérlegével (2003. december 31-i állapot) Németország egyik legnagyobb bankja. 1972-ben a Landesbodenkreditanstalt („LABO") és a Bayerische Gemeindebank (Girozentrale) összeolvadásával jött létre ([6]). A bank köztulajdonban lévő hitelintézet és közjogi személyiséggel rendelkező szervezetként (Anstalt des öffentlichen Rechts) működik. A BayernLB tulajdonosa – közvetlenül – 50-50 százalékos részesedéssel a bajor tartomány és a Bayerische Sparkassen- und Giroverband (Sparkassenverband Bayern). A két tulajdonos 2002-ben megállapodott abban, hogy a BayernLB-ben lévő részesedésüket részvények ellenében átruházzák a BayernLB Holding AG-ra, amelyben a bajor tartomány és a Sparkassenverband szintén 50-50 százalékos részesedéssel bír. A BayernLB Holding AG a Bayerische Landesbank egyedüli tulajdonosa és önmaga nem pénzintézet.

([6]) A Bayerische Landesbank – Girozentrale létrehozásáról szóló törvény 1. cikke.

(17) A 2003. évi éves beszámoló szerint az alapvető tőkeelemek aránya 7,8 %, a saját tőke aránya 11,3 % volt. A saját tőke nyeresége 2002-ben 4,3 % és 2003-ban 4,9 % volt, ami jelentős visszaesést jelent az előző évekhez képest, amikor a szavatoló tőke nyeresége a 15,5 %-ot (2000) és a 18,7 %-ot (1999) is elérte.

(18) A tulajdonosi szerkezete alapján a BayernLB a bajor tartomány vezető bankjaként és a bajor megtakarítási bankok központi intézeteként működik. Saját tájékoztatása szerint a partnereivel való szoros együttműködéssel hozzájárul Bajorország gazdasági helyzetének folyamatos biztosításához és erősítéséhez. Ezen kívül a BayernLB nemzetközi wholesale bank, amely a befektetési és kereskedelmi bankügyeletek terén fejt ki aktív tevékenységet. Továbbá – saját tájékoztatása szerint – az egyik legnagyobb német kibocsátó bankház is. Fő ügyfelei közé a tartományok és az önkormányzatok, megtakarítási bankok, multinacionális csoportok, belföldi cégek, magán- és gazdasági tevékenységet folytató ingatlanbefektetők, valamint intézményi ügyfelek és pénzintézetek tartoznak. A BayernLB a LABO-t (a bajor tartomány lakáspolitikai intézménye) és a Landesbausparkasse Bayernt (LBS, a bajor tartományi hitelintézet és megtakarítási bank) jogilag függő intézményeiként tartja fenn.

(19) A 9000 munkavállalót foglalkoztató BayernLB-csoport a világ fontos pénzügyi központjaiban jelen van. Az európai központi piacokon – beleértve Közép- és Kelet-Európát – Észak-Amerikában és Ázsiában a BayernLB saját leányvállalatain, kereskedelmi képviseletein és részesedésein keresztül a banki ügyletek átfogó palettáját kínálja ügyfeleinek. A 2003-ban történt hálózati átalakítást követően a BayernLB ma a két bajorországi irodán és az LBS-Bayern 15 elosztási igazgatóságán kívül Európában négy és világszerte kilenc irodával rendelkezik.

(20) A 84 bajor megtakarítási bank (2003. december 31.), a Versicherungskammer Bayern, a Landesbausparkasse (LBS) és a Bayerische Landesbank alkotja a Sparkassen-Finanzgruppe Bayern csoportot. E szervezet keretén belül a „teljes körű finanszírozás koncepciójának" megfelelően a pénzügyi szektor valamennyi szolgáltatását kínálják.

2. *A TÁMOGATOTT LAKÁSHITEL BAYERNLB-RE TÖRTÉNŐ ÁTRUHÁZÁSA*

(21) A BayernLB nemzeti és nemzetközi versenyképességének megerősödésére tekintettel a bajor tartományi gyűlés 1994. július 23-i elfogadta a bajor tartomány vagyonkezelői követeléseinek a Bayerische Landesbank Girozentrale saját tőkéjébe történő átruházásával történő céltartalék létrehozásáról szóló törvényt (céltartaléktörvény) ([7]). A céltartaléktörvény 1. cikke (1) bekezdése értelmében a tartományi kormányzatot felhatalmazták arra, hogy az 1957-től 1990-ig a LABO-nál kezelt tartományi tőkét egy külön tartalék képzése céljából a BayernLB-re ruházza át. Az átruházott céltartaléknak a továbbiakban is a szociális lakásépítési konstrukció céljait kellett szolgálnia.

(22) A törvényi indoklás szerint a saját tőke megemelésére azért volt szükség, hogy a BayernLB eredményes üzleti tevékenységének folytatását biztosítsák ([8]). A saját tőke emelése nélkül a BayernLB versenyképessége hosszú távon veszélyeztetetté válhatott volna. A törvényi indoklás szerint az eddigi állami lakáshitelek követeléseinek a BayernLB-re történő átruházása annak szavatoló tőkéjének megerősítését szolgálta ([9]).

(23) A támogatott hitelekből származó követeléseknek a BayernLB-re történő első, 3 811 millió DEM összegű átruházása 1994. december 31-i hatállyal az 1994. december 15-i átruházási szerződéssel történt meg ([10]). A támogatott hitelekből származó követeléseknek a BayernLB-re történő második, 1 216 millió DEM összegű átruházása 1995. december 31-i hatállyal az 1995. december 28-i átruházási szerződéssel történt meg ([11]). Ezzel összesen 5 027 millió DEM értékű támogatott eszközt ruháztak át a BayernLB-re.

3. *A SZAVATOLÓTŐKE-IRÁNYELV ÉS A SZOLVENCIAMUTATÓ-IRÁNYELV SZERINTI TŐKEKÖVETELMÉNYEK*

(24) A hitelintézetek szolvenciamutatójáról szóló, 89/647/EGK tanácsi irányelv ([12]) (a továbbiakban: „szolvenciamutató-irányelv") és a Tanács hitelintézetek szavatoló tőkéjéről szóló, 89/299/EGK irányelve ([13]) (a továbbiakban: „szavatolótőke-irányelv") szerint, amelyek miatt a német bankjogi törvényt (Kreditwesengesetz vagy KWG) módosították, a bankoknak a kockázattal korrigált eszközeik 8 %-iak megfelelő összegű szavatoló tőkével kell rendelkezniük. Ebből legalább 4 százalékpontnyinak ún. alapvető tőkeelemnek (elfogadható tőkék első csoportja) kell lennie, amely olyan tőkeelemeket foglal magában, amelyek a hitelintézetnek korlátlanul és közvetlenül rendelkezésére állnak a kockázatok és veszteségek fedezése céljából, amennyiben ilyenek adódnak. Az alapvető tőkeelemek egy szavatoló tőkével rendelkező bank esetében a felügyeleti célok tekintetében döntő jelentőséggel bírnak, mivel a kiegészítő tőkét (elfogadható tőkék második csoportja) egy bank kockázattal rendelkező ügyleteinek fedezéséhez csak a meglévő alaptőke mértékében fogadják el.

([7]) Bajor Közlöny (Bayerisches Gesetz- und Verordnungsblatt) 1994/18. szám, 602. o.

([8]) Bajor Tartományi Gyűlés (Bayerischer Landtag), 12. ülésszak, 1994. június 7-i 12/15851. számú dokumentum.

([9]) Bajor Tartományi Gyűlés (Bayerischer Landtag), 12. ülésszak, 1994. június 7-i 12/15851. számú dokumentum.

([10]) A bajor tartomány és a Bayerische Landesbank Girozentrale között 1994. december 15-én létrejött átruházási szerződés.

([11]) A bajor tartomány és a Bayerische Landesbank Girozentrale között 1995. december 28-i a második átruházásra vonatkozóan létrejött átruházási szerződés, amely teljes egészében az 1994. december 15-i átruházási szerződés szabályain alapul.

([12]) HL L 386., 1989.12.30., hatályon kívül helyezte és helyébe lépett a 2000/12/EK irányelv, HL L 126., 2000.5.26.

([13]) HL L 124., 1989.5.5., hatályonkívül helyezte és helyébe lépett a 2000/12/EK irányelv, HL L 126., 2000.5.26.

(25) 1993. június 30-i hatállyal a német bankoknak a szavatoló tőkéjüket hozzá kellett igazítaniuk a szolvenciamutató-irányelv és a szavatolótőke-irányelv új követelményeihez ([14]). Már a szolvenciamutató-irányelv német jogba való átültetését megelőzően számos Landesbank viszonylag gyenge szavatoló tőkével rendelkezett. Az érintett hitelintézeteknek ezért sürgősen meg kellett erősíteniük szavatolótőke-alapjukat, hogy üzleti terjeszkedésük korlátozását megakadályozzák, vagy legalább a meglévő üzleti tevékenységük szintjét fenntartsák.

(26) A szűkös anyagi helyzet miatt a közjogi személyiségű részvényesek egyrészről nem tudtak új tőkét bevonni, másrészről pedig nem akartak privatizálni és nem akarták a kiegészítő tőkét a tőkepiacról finanszírozni. Így elhatározták, hogy eszköz- és tőkeátruházásokat hajtanak végre, pl. a WestLB esetében az észak-rajna-vesztfáliai lakásépítő szervezet Wohnungsbauförderungsanstalt („Wfa") eszközeit ruházták át. A BayernLB esetében azonban az említett támogatott lakáshiteleket csak ezen időpontot követően vonták be, így – a tőkealap megerősítésének meghatározott okától függetlenül – az az általános üzleti tevékenység fenntartását, illetve kiterjesztését is szolgálta.

4. *AZ ÁTRUHÁZÁSOK HATÁSA A BAYERNLB TŐKEALAPJÁRA*

(27) Egy hitelintézet ügyleteinek köre erőteljesen függ a saját tőke nagyságától. Ez a LABO támogatott lakáshiteleinek a BayernLB-re történt átruházásával nem elhanyagolható mértékben nőtt meg.

(28) A BayernLB-re történt átruházást megelőzően a bevonandó támogatott lakáshitelek értékét a [...] (*) könyvvizsgáló társaság 1994. október 5-i és 1996. április 30-i szakvéleményében állapította meg, és tőketartalék formájában a hitelkövetelések így meghatározott készpénzértékét vonták be a BayernLB saját tőkéjébe. Az első, 1994. december 31-i részlet készpénzértéke 655 millió DEM, a második, 1995. december 31-i részlet készpénzértéke 542 millió DEM volt. Így összesen egy 1,197 milliárd DEM értékű céltartalékot képeztek.

(29) 1996. május 8-i levelében a Szövetségi Bankfelügyeleti Hatóság (Bundesaufsichtsamt für das Kreditwesen ([15]) vagy „BAKred") közölte, hogy a BayernLB-nél 655 millió DEM értékben képzett céltartalékot ebben az értékben a német bankjogi törvény (KWG) 10. cikke alapján saját tőkének ismeri el. A teljes, 1,197 milliárd DEM összegű céltartalék saját tőkekénti bevonását figyelembe véve a BAKred 1996. december 20-i levelében a BayernLB saját tőkéjét – a kiegészítő tőkét is beleértve – 1996. december 23-i 14,6 milliárd DEM értékben állapította meg ([16]). A saját tőkéből így összesen 8,8 milliárd DEM értékű volt alapvető tőkeelem.

(30) A céltartalékkal együtt létrejött tőkeemelés így kb. 8 %-ot tett ki az 1995. december 31-i már meglévő, 14,6 milliárd DEM összegű szavatoló tőkéhez és kb. 13 %-ot a majd 8,8 milliárd DEM értékű, elismert alapvető tőkeelemekhez képest.

(31) A rendelkezésre álló információk szerint az eszközök a felelősség fedezése tekintetében ténylegesen a BAKred megállapításainak beérkezését követően váltak alkalmazhatóvá, azaz 655 millió DEM 1996. május 20-ától és 1,197 milliárd DEM 1996. december 23-ától.

(32) Németország tájékoztatása szerint a BayernLB a céltartalékot ténylegesen csak egy alkalommal, 1998-ban és csak egy hónapig használta 14 millió DEM erejéig.

(33) Németország kifejtette továbbá, hogy a BayernLB céltartalékának a BAKred által szavatoló tőkeként 1,197 milliárd DEM összegben elismert készpénzértéket a bank kockázati eszközei fedezésének felső határaként kell érteni, és az állandóan és változatlanul ezen összegben hitelfedezetként nem állt rendelkezésre. A készpénzérték sokkal inkább függött az ingadozásoktól, amelyeket mindenekelőtt a likvid eszközök hitelenkénti újrakiadása céljából történő folyamatos felhasználására lehetett visszavezetni, amelyről az átruházási szerződés 1. cikkének (3) bekezdése alapján egyedül a tartomány dönthetett ([17]), de ez visszavezethető volt a hiteladósságok meghatározott támogatási szempontok alapján történő elengedésére is. Így a céltartalék készpénzértéke 1998-ban a felügyeletileg elismert 1,197 milliárd DEM összegű értéktől [...] DEM értékben és 1999-ben [...] DEM értékben tért el, és azt egyéb tőkeeszközök bevonásával kellett kiegyenlíteni. Németország tájékoztatása szerint a BAKred által elismert tőke teljes összege nem állt mindig a kockázat fedezése céljából rendelkezésre.

([14]) Az szolvenciamutató-irányelvet követően a hitelintézeteknek a szavatoló tőkéjüket a kockázati tőkealap legalább 8 %-ában kellett meghatározniuk, míg a korábbi német szabályozás 5,6 %-os arányt állapított meg; ez az arány egy annál szűkebb szavatolótőke-fogalmon alapult, mint amelyik az szavatolótőke-irányelv hatálybalépése óta hatályban volt.

(*) Bizalmas adat

([15]) Ma Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht („BaFin")

([16]) A BAKred 1996. december 20-i levele.

([17]) Németország előterjesztése szerint ez hosszabb átlagos futamidő esetén az eredetinél alacsonyabb, és rövidebb átlagos futamidő esetén magasabb készpénzértékhez vezethetett. Amikor a tényleges készpénzérték a BAKred által elismert 1,197 milliárd DEM összeget túllépte, a különbözetet a készpénzérték ingadozásából eredő kockázat fedezetére szolgáló tartalékként könyvelték el.

(34) A tényleges ingadozásokat Németország az alábbiak szerint mutatta be:

	1994 1 000 DM	1995 1 000 DM	1996 1 000 DM	1997 1 000 DM	1998 1 000 DM	1998 1 000 EUR	1999 1 000 EUR	2000 1 000 EUR	2001 1 000 EUR	2002 1 000 EUR	2003 1 000 EUR
A céltartalék készpénzértéke	655 728	1 233 164	1 229 258	1 255 390	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
A céltartalék készpénzértékének változása		577 436	- 3 906	26 132	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
A céltartalék mint tőkekimutatás	655 000	1 197 000	1 197 000	1 197 000	1 197 000	612 016	612 016	612 016	612 016	612 016	612 016
Különbség a készpénzérték és a tőkekimutatás között	**728**	**36 164**	**32 258**	**58 390**	[...] [1]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

[1] Az, hogy a felügyeletileg felső határértékként elsmert 1,197 milliárd DEM összegű értéket a [...] DEM összeggel történt csökkenéssel csak [...] DEM összeggel lépték túl, egyedül arra a körülményre vezethető vissza, hogy a készpénzérték 1997-ben ezt a határértéket túllépte.

5. *DÍJ AZ ÁTRUHÁZOTT SAJÁT TŐKÉÉRT*

(35) A tartomány és a BayernLB között 1994. december 15-i átruházási szerződés 4. cikkének (1) bekezdése szerint a felek a rendelkezésre álló tőke átruházása ellenében díjban állapodtak meg, de csak a mindenkor használt összeg erejéig. Az átruházási szerződés szerint 0,6 %-ot kellett fizetni a bank eredményeinek terhére a bevont tőkének a versenyszférában kötött ügyletek tényleges fedezésére igénybe vett része után, amely díj az adott üzleti év mérlegének megállapításakor vált esedékessé ([18]). E díj mértékének megállapításánál – a meglévő adatok és Németország tájékoztatása szerint – figyelembe vették, hogy a céltartalékot likviditás nélkül bocsátották rendelkezésre, így az üzleti tevékenység tényleges kiterjesztését teljes körűen likvid eszközök felvételével kellett refinanszírozni.

(36) Továbbá – Németország tájékoztatása szerint – a céltartalékért fizetendő díjat adójogilag nyereségfelhasználásként kellett elszámolni, azaz működési költségként nem lehetett levonni, így a díjat az adókat követően kellett megfizetni.

(37) A fizetendő díj kiszámítási alapjának vonatkozásában Németország azt állította az eljárás során, hogy a céltartalék teljes felhasználása esetére megállapított évi 0,6 %-os díj ([19]) kb. 7,2 millió DEM értéket ért volna el. De a BayernLB – a fentebb említetteknek megfelelően – Németország tájékoztatása szerint a céltartalékot csak egyszer, 1998-ban és csak egy hónapig használta fel 14 millió DEM értékben, amiért 7 000 DEM összegű díjat fizetett.

(38) Ezen kívül a BayernLB az 1994. december 15-i átruházási szerződés 6. cikkének (2) bekezdése szerint az 1995. december 28-i átruházási szerződés 2. cikkével összefüggésben 0,05 %-os díjat fizetett a tartománynak a céltartalék hiteleiért való kezesség átvállalásáért. A kifizetett összegeket Németország egyenként megjelölte.

III. **AZ ELJÁRÁS KEZDEMÉNYEZÉSÉNEK INDOKAI**

(39) A Bizottság a 2002. november 13-i eljárás megindításáról szóló határozatában arra a következtetésre jutott, hogy a bajor tartomány a támogatott lakáshiteleknek a BayernLB-re történő átruházásakor valószínűsíthetően megvalósította a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatást.

(40) A vizsgálat a piacgazdasági befektető elvéből indult ki. Eszerint az a körülmény, hogy a vállalkozások köztulajdonban állnak és azoknak a közjogi szervezetek tőkét bocsátanak a rendelkezésükre, még nem jelent állami támogatást. Csak abban az esetben van szó állami támogatás útján biztosított kedvezményről, ha ezeknek a közjogi vállalkozásoknak a tőkét olyan feltételek mellett bocsátják a rendelkezésükre, amelyek mellett azt az átlagos piaci körülmények között nem kapták volna meg.

(41) Ebben az esetben a Bizottság a BayernLB számára történt szavatoló tőke-beruházásból eredő gazdasági előnyt különösen abban látta, hogy a BayernLB kereskedelmi, versenyorientált hitelügyleteire vonatkozó hitelnyújtási képessége megnőtt (a saját tőke növekedése miatt az üzleti tevékenység kiterjesztésének a lehetősége bővült). Átlagos piaci körülmények között a tőkebefektetésért annak funkciója és a bevitt kockázatok figyelembe vételével az értékének megfelelő díjat fizetnek. A befektetett tőke piaci díjazásának megállapítására a hosszú távú kockázat nélküli kamatláb (10 éves futamidővel rendelkező szövetségi hitelek) vehető

([18]) Az 1994. december 15-i átruházási szerződés 4. cikkének (3) bekezdése.

([19]) Az 1994. december 15-i átruházási szerződés 4. cikkének (1) bekezdése.

figyelembe, amely tekintetében a saját tőke magasabb kockázatából eredő kockázati pótdíjat fizetnek. Mivel az eszközátruházás időpontjában, 1994 végén a hosszú távú kockázat nélküli eszközbefektetés díjaránya Németország tájékoztatása szerint évi 7,9 % volt, a Bizottságnak komoly kétségei támadtak afelől, hogy a ténylegesen igénybe vett saját tőkéért fizetett évi 0,6 %-os díj – még ha a szükséges kockázati pótdíjat nem is veszik figyelembe – a piacon szokásosnak tekinthető-e.

(42) A Bizottság kétségeit fejezte ki továbbá atekintetben, hogy egy piacgazdasági befektető nem fogadná el a díjnak a tényleges igénybevétel arányában történő korlátozását. Szintén kétségesnek tűnt, hogy a Németország által vázolt díjazási tényezők – mint például a tartománynak a hitelkövetelések kezességének átvállalásáért fizetendő, a szavatolt átruházott követelések évi 0,05 %-os díja, a hitelfelvevőknek továbbra is a tartományhoz befolyó kamatfizetései, vagy a közvetett beruházások kamatozása ([20]) – ténylegesen a saját tőke azon funkciójáért járó díjnak minősülnek-e, hogy azok révén az üzleti tevékenységet ki lehet terjeszteni.

(43) A Bizottság ugyanakkor elismerte, hogy a piacon szokásos díj esetében ebben az esetben bevont tőke likviditási hiányosságait figyelembe vennék. A céltartalékról szóló törvény 1. cikke szerint a céltartalékként kiutalt lakáshiteleket ugyanúgy, mint az átruházás előtt, a szociális lakásépítés céljaira kell használni. A támogatási eszköz átruházásával a BayernLB így nem jutott likviditáshoz. Habár a bank nem likvid tőkéje a tevékenységének növelését lehetővé tette, figyelembe kell azt is venni, hogy a bank tevékenységének növelését teljes körűen csak akkor tudja végrehajtani, ha a pótlólagos hitelt a tőkepiacról teljes mértékben refinanszírozza. Ezáltal a tartomány nem várhatja el ugyanazt a hozamot, mint egy likvid tőke befektetője, és ezért a megfelelő díjcsökkentés jogos lehet.

(44) A Bizottság nem tudta megítélni, hogy a tartomány a támogatott lakáshitelek átruházásakor ügyelt-e arra, hogy a bank szétosztott nyereségéből és a bank értéknövekedéséből megfelelően részesüljön. A tartomány különösen ahhoz nem ragaszkodott, hogy javára megváltoztassák a részesedéseket, ami annak biztosítása érdekében azonban szükséges lett volna, hogy az osztalékfizetés és az értéknövekedés a bevitt tőke összegének megfeleljen.

(45) Mivel ebben az esetben a Szerződés 87. cikkének (2) és (3) bekezdésében, valamint a Szerződés 86. cikkének (2) bekezdésében említett kivételek egyike sem alkalmazható, az állami támogatás a közös piaccal összeegyeztethetetlennek tűnt.

IV. NÉMETORSZÁG ÉSZREVÉTELEI

(46) Németország az észrevételeiben az eljárás megindításáról szóló határozat tekintetében arra az álláspontra helyezkedett, hogy a céltartaléknak a BayernLB-re történő átruházása eltér a WestLB-ügytől, ebben az esetben az átruházás nem egy jegyzett tőkeemelésnek, hanem a német bankjogi törvény 10. cikkének (4) bekezdése értelmében egy csendestársi betétnek minősül, amit a Bizottság tévesen értelmezett.

(47) Németország döntő indoka az volt, hogy 1996 végéig, a céltartalék bankfelügyeleti elismerésének időpontjáig a bajor megtakarítási bankok, de a magánbefektetők is majd 1,3 milliárd DEM alapvető tőkeelemet – ebből csaknem 900 millió DEM-et a bajor megtakarítási bankok szolgáltattak – bocsátottak csendestársi betétként a BayernLB rendelkezésére. E betéteket a BAKred a bankjogi törvény 10. cikkének (4) bekezdése szerint alapvető tőkeelemnek ismerte el. Az átruházás időpontjában a csendestársi betét már a BayernLB bevett eszköze volt annak érdekében, hogy alapvető tőkeelemekhez jusson.

(48) Ezen kívül a céltartalékot is – jellegét tekintve – össze lehet hasonlítani a BayernLB csendestársi betéteivel. Gazdasági funkciójuk, az üzleti tevékenység kiterjesztésének lehetősége vonatkozásában mindkét tőkeforma lényegesnek minősül, mivel mindkettőt alapvető tőkeelemnek ismerték el. Egyik sem vesz részt közvetlenül a bank értékének növelésében, és pótlólagos szavazati jogokat sem biztosítanak. Ami a veszteségek kockázatát illeti, ennek tekintetében sincs különbség, mivel mindkettőt a veszteség kiegyenlítése céljából vonják be. Az egyetlen különbség abban mutatkozott meg, hogy a céltartalékot határozatlan időtartamra bocsátották rendelkezésre, míg a csendestársi betétek futamideje tipikusan korlátozott. A céltartalékot azonban nem kell mindenképpen határozatlan idejűnek tekinteni, hanem az bármikor közös megegyezés alapján feloldható. Ugyancsak létezik nemcsak határozott idejű, hanem határozatlan időre szóló csendestársi betét is. Egy összehasonlító vizsgálat kimutatta, hogy a piacon nem állapítható meg jelentős árkülönbség a határozott és a határozatlan idejű csendestársi betétek között.

(49) Németország is megerősítette, hogy a céltartalék a veszteség kockázatától nem ugyanolyan mértékben függ, mint a jegyzett tőke. A WestLB-üggyel ellentétben, amely esetében a Wfa-eszközök az átruházását követően a bank saját tőkéjének csaknem 50 %-át tették ki, az átruházott támogatott lakáshitel-követelések az átruházás időpontjában a BayernLB saját tőkéjének csak közel 8 %-át tették ki. Ezen kívül – a WestLB-vel ellentétben – a BayernLB nem szorult a lakásvagyonokban megtestesített alapvető tőkeelemekre. A bank már korábban is jövedelmező volt, és már az átruházás előtt is jelentékeny saját tőkével rendelkezett. Ez nem utolsósorban a már 1991-től mind a bajor megtakarítási bankoktól, mind a magánvállalkozásoktól befolyt csendestársi betéteken is alapult. Létezett továbbá

([20]) Az 1994. december 15-i átruházási szerződés 2. cikkének (1) bekezdése.

egy megállapodás a tartomány és a BayernLB között, mely szerint a céltartalékot csak azután lehet a veszteségek fedezésére használni, ha már minden egyéb tőkeelemet felhasználtak.

(50) Azt, hogy a tartomány a céltartalék átruházásával kisebb kockázatot vállalt, mint egy jegyzett tőke-befektető, azzal indokolható, hogy a bajor Sparkassenverband mint második részvényes a tartomány és a bajor Sparkassenverband között 1994. december 15-én létrejött szerződés 2. cikke értelmében köteles a BayernLB veszteségét felerészben viselni, amennyiben a céltartalék elfogy vagy azt a BayernLB hitelezői a veszteségek fedezésére igénybe veszik.

1. *A CÉLTARTALÉK MEGFELELŐ DÍJAZÁSA*

(51) Abból kiindulva, hogy a rendelkezésre bocsátott tőkét a csendestársi betétekkel, és nem az alapvető tőkeelemekkel hasonlították össze, Németország arra a következtetésre jutott, hogy a céltartalék díjazása megfelelő volt, és ennélfogva nem áll fenn a BayernLB számára nyújtott kedvezmény, ezzel együtt pedig az állami támogatás.

(52) A megállapodás szerinti díjat Németország szerint az elért üzleti eredmény terhére a felhasználás alapján kellett fizetni felelősségi jutalékként a céltartalék mint alapvető tőkeelem felügyeletileg elismert értékének évi 0,6 %-os értékében.

(53) Emellett figyelembe kell venni az évi 0,05 %-os kezességi díjat, amelyet a tartomány által szavatolt hitelkövetelésekért a céltartalék átruházásának ellenszolgáltatásaként fizetnek. Ez Németország számára abból következik, hogy a kezesség átvállalása közvetlen összefüggésben volt az arra irányuló szándékkal, hogy a Landesbank saját tőkéjét erősítsék. A törvényi indoklás szerint a kezesség szükséges volt ahhoz, hogy a Landesbank szavatoló tőkéjének a törvény által célzott erősítését biztosítsák, és a céltartalék veszteségek miatti állománycsökkenését elkerüljék ([21]). A [...] 1995. október 5-i és az 1996. április 30-i szakértői véleményére való hivatkozással Németország is utal arra, hogy a tartomány által biztosított kezesség nélkül a követelések készpénzértékének kiszámításához használt 7,5 %-os ún. tőkésítési kamatlábat egy kiegészítő kockázati pótlékkal kellett volna megemelni. Következésképpen alacsonyabb készpénzértéket állapítottak volna meg, és a BAKred is alacsonyabb összeget ismerhetett volna csak el ([22]).

(54) Németország az eljárás menete során kifejezetten elutasította azon korábbi álláspontját, hogy a közvetett beruházások kamatait, valamint a hitelezőknek a továbbra is a tartományhoz befolyó kamatfizetéseit díjelemeknek kell tekinteni.

(55) A szolgáltatott díjnak a piacon szokásos mértékével kapcsolatban Németország kifejtette, hogy a BayernLB csendestársi betéteivel összehasonlítva a kiindulópontnak annak az aránynak kell lennie, amelyet a BayernLB az érintett időszakban a csendestársainak kifizetett, azaz a mindenkori névérték kb. évi 7-8- %-ának.

(56) Önmagában a likviditás hiányának is a kezdőrészletből adott jelentős kedvezményhez kellett vezetnie. Ebben az esetben nemcsak a nettó refinanszírozási költségeket kellett levonni, mint a WestLB esetében, hanem a bruttó refinanszírozási költségeket is. Tekintettel arra, hogy a BayernLB-be fektetett tőkeösszeg a saját tőkének csak 8 %-át tette ki, és nem 50 %-ot, mint a WestLB esetében, egy magánbefektető nem tudta volna csak a nettó refinanszírozási költségeket levonni.

2. *A TULAJDONOSI SZERKEZET ÉS A TULAJDONOSI HATÁS MEGVÁLTOZÁSÁNAK ELMARADÁSA*

(57) Németország a Bizottság eljárás megindításáról szóló határozatához fűzött észrevételeiben arra utalt a továbbiakban, hogy amennyiben abból indulnak ki, hogy a céltartalék esetében is csak a csendestársi betétekkel összehasonlítható tőkéről van szó, a BayernLB-ben a tulajdonosi viszonyoknak a tartomány javára történő módosítására nincs szükség. Erre tekintet nélkül a Sparkassenverband nem egyezett bele a tulajdonosi viszonyoknak az ő hátrányára történő módosításába, mivel az átruházás időpontjában nem volt szükség kiegészítő tőkére, és ő maga azt megelőzően csaknem 900 millió DEM összegű csendestársi betétet fektetett be a bankba ([23]), anélkül, hogy neki a tartományhoz képest összehasonlítható helyzete lett volna.

([21]) Lásd a bajor tartomány vagyonkezelői követeléseinek a Bayerische Landesbank Girozentrale szavatoló tőkéjébe történő átruházása útján történő céltartalék létrehozásáról szóló 1994. július 23-i törvénynek a kezességet szabályozó 3. cikkéhez fűzött indoklását (Bajor Tartományi Gyűlés 12/15851 számú dokument).

([22]) Németország kifejti továbbá, hogy a kezesség nélkül a eszközt a német bankjogi törvény első elve szerint 100 %-osan értékelték volna és alapvetően 8 % szavatoló tőkével kellett volna fedezni. A hitelkövetelések ugyyanis nem tartották be a törvény értelmében az ingatlanhitelek szerinti értékelésre vonatkozó különleges követelményeket. Ennek megfelelően az átruházott hitelmennyiséget csaknem 400 millió DEM szavatoló tőkével kellett fedezni, és így az elismert összeget csaknem 400 millió DEM értékre csökkentették volna.

([23]) Ezek összege 1995 végén – a második átruházás időpontjakor – a Bizottság információi szerint már 1,1 milliárd DEM volt.

(58) Németország ezen túlmenően kifejtette, hogy a tartomány mint 50 %-os részvényes kiindulhatott abból, hogy a más hitelintézetekhez képest igen előnyös tőkehozamból nyereségre tesz szert. A tartomány tehát nem elégedett meg egy korlátozott vagy egy egyáltalán nem létező nyereséggel. Ezt a beruházás megítélésekor a Bizottságnak figyelembe kell vennie.

V. A PANASZOS BDB ÉSZREVÉTELEI

(59) A BdB véleménye szerint a BayernLB nem fizetett megfelelő díjat a juttatott alapvető tőkeelemekért, és így állami támogatásban részesült.

(60) A BdB a 2002. november 13-én a Landesbankokkal kapcsolatban megindított eljáráshoz 2003. július 29-én fűzött észrevételeiben kifejtette, hogy azt a kérdést, hogy mekkora díj lenne a megfelelő, azon módszer szerint kell megválaszolni, amelyet a Bizottság a WestLB tekintetében 1999. július 8-án meghozott határozatában megállapított.

(61) Az első lépés ennek megfelelően az, hogy a rendelkezésre bocsátott tőkét más sajáttőke-eszközökkel hasonlítsák össze. A második lépésben meg kell határozni a díj azon minimális mértékét, amelyet egy befektető az adott tőkebefektetésért a Landesbanktól elvárna. Végül az átruházás sajátosságaiból fakadó esetleges pótlékokat és kedvezményeket kell figyelembe venni.

1. *ÖSSZEHASONLÍTÁS MÁS SAJÁTTŐKE-ESZKÖZÖKKEL*

(62) A BdB a fenti észrevételeiben arra a következtetésre jutott, hogy a BayernLB esetében, és valamennyi más Landesbankkal kapcsolatos eljárásban a lakáshitelek és a támogatási eszközök egy jegyzett tőke-bevonással hasonlíthatók össze.

(63) Szinte valamennyi Landesbanknak 1992-től új alapvető tőkeelemekre volt szüksége, hogy az új szolvenciamutatóirányelv szigorúbb követelményeinek megfeleljen. A tőkeemelések nélkül a Landesbankoknak csökkenteniük kellett volna az üzleti tevékenységüket. Így a BdB szerint megállapítható, hogy a bevonásra került tőke csak olyan sajáttőke-eszközökkel hasonlítható össze, amelyeket Németországban az átruházás évében alapvető tőkeelemnek (elfogadható tőkék első csoportja) ismertek el, és amelyek ilyenként álltak rendelkezésre. Emiatt az összehasonlításból kiesnek a szavazati jogot nem biztosító elsőbbségi részvények, a nyereségrészesedést biztosító jogok, és az ún. perpetual preferred shares (lejárat nélküli elsőbbséget biztosító részvények). E három sajáttőke-eszköz Németországban nem elismert alapvető tőkeelemnek, hanem csak kiegészítő tőkének (elfogadható tőkék második csoportja) minősül. Ezen kívül a perpetual preferred shares a kilencvenes évek elején Németországban még nem létezett.

(64) Az érintett átruházási időszakokban Németországban csak az alapvető tőkeelemeket és a csendestársi betéteket ismerték el alapvető tőkeelemnek. A csendestársi betétekkel való összehasonlítás valamennyi esetben kizárható. Először is a csendestársi betétek a rendelkezésre bocsátott jegyzett tőkével szemben meghatározott futamidővel rendelkeznek, illetve azokat felmondhatók, és a futamidő lejártával azokat vissza kell fizetni a befektetőnek. Egy befektető ezért nem várhatja el, hogy egy csendestársi betétért ugyanolyan díjat kapjon, mint a – bankfelügyeletileg határozatlan futamidejűnek elismert – szavatolótőke-eszközért.

(65) Másodsorban bizonyos esetekben azt állították, hogy a befektetett tőke a Landesbank tulajdonosai között létrejött megállapodások alapján a jegyzett tőkét követően, annak alárendelten viselte a felelősséget, ebből azonban nem feltétlenül következik a befektető vonatkozásában az alacsonyabb kockázat. Valamennyi átruházási esetben a befektetett tőke az alapvető tőkeelemek jelentős részét, részint akár több, mint 50 %-át tette ki. Emiatt igen nagy a valószínűsége annak, hogy a befektetett tőkéből veszteség esetén legalább részben el kellett volna venni ([24]).

(66) Harmadrészt a csendestársi betétek és a jegyzett tőke közötti minőségi különbséget a bázeli bankfelügyeleti bizottság is megerősítette az alapvető tőkeelemek bankfelügyeleti fogalma vonatkozásában. Eszerint a csendestársi betétek bankfelügyeleti szempontból csak ún. lower tier-1 tőkeként (elfogadható tőkék alsó csoportja) ismerhetők el. Ez a tőke a szükséges alaptőkének csak 15 %-át teheti ki, ami azt jelenti, hogy egy 4 %-os alapvető tőkeelem-arány esetében 3,4 %-nak az alaptőkének és a nyitott tartalékoknak (például a Landesbankokba bevont céltartalékok) kell lenniük. Ezen túlmenően alárendelt sajáttőke-eszközöket, mint például elsőbbségi jogot biztosító részvényeket vagy a nyereségrészesedést biztosító jogokat a bankok csak igen csekély körben vesznek fel. A hitelminősítő intézetek nyomására – az itt megítélendő esetektől teljesen eltérően – az ilyen eszközök szinte sosem érték el a bankok alapvető tőkeelemeinek 10 %-át. Ezen okok miatt a csendestársi betéteket nem lehet egy befektető által nagy mennyiségben befektetni.

2. *A BAYERNLB-BE TÖRTÉNŐ TŐKEBERUHÁZÁS MINIMÁLIS DÍJA*

(67) A BdB kifejti, hogy a rendelkezésre bocsátott tőke megfelelő díjának megállapítására alkalmas valamennyi módszer egy kockázat nélküli osztalékból indul ki, és egy kockázati díj hozzáadását alkalmazza. Ezek az alábbi alapelvre vezethetők vissza:

Egy kockázattal rendelkező beruházás várható hozama = kockázat nélküli hozam + a kockázattal rendelkező beruházás kockázati díja

([24]) Egyebekben a felszámolás során egy kockázati vagy felelősségi jutalékot fizettek volna elsősorban a veszteségek kockázata miatt. Ebben az esetben a tőke visszavonhatatlanul elveszett volna. Egy folyamatos (rész)veszteség esetében – tehát a felszámoláson kívül – mindig megvan annak az esélye, hogy a szavatoló tőkét nyereséggel fel lehet tölteni.

(68) A kockázat nélküli hozam megállapításához a BdB a hosszú távú állami hitelekért járó hozamot használja, mivel az állami kibocsátók rögzített kamatozású értékpapírjai esetén a legkisebb kockázattal rendelkező vagy kockázat nélküli befektetésekről van szó ([25]).

(69) A kockázati díj levezetéséhez a BdB először meghatározza az ún. piaci kockázati díjat, azaz a részvényekre és az állami hitelekre vonatkozó hosszú távú átlaghozam közötti különbséget. A 2003. július 29-i észrevételeiben a BdB egy 1991-es Stehle/Hartmond-tanulmány alapján a hosszú távú piaci kockázati díjat egységesen 4,6 %-ban határozza meg.

(70) Egy második lépésben a BdB megállapította a Landesbankok béta-értékeit, azaz a bankok egyedi kockázati díjait, amelyeket az általános piaci kockázati díjakhoz hozzá kellett igazítani. A BdB a béta-értékeket – az említett észrevételeiben közölt tájékoztatása szerint – statisztikailag adta meg, ami azt jelenti, hogy a béta-értékeket egy történeti adatminta alapulvételével becsülték meg. A BdB arra a következtetésre jutott, hogy valamennyi Landesbank és a vizsgált időszakok tekintetében a béta-értékek egynél nagyobbak ([26]).

(71) A BdB (az első átruházásra vonatkozóan) egy 8,37 %-os és (a második átruházásra vonatkozóan) egy 6,57 %-os kockázat nélküli alapkamat, valamint a BayernLB esetében (az első átruházás időpontjában) egy 1,0803-as és (a második átruházás időpontjában) egy 1,0739-es béta-érték alapulvételével úgy számította, hogy a BayernLB-be történő tőkebefektetés várható legkisebb díja a lakáshitel-követelések átruházása időpontjában, 1994. december 31-én évi 13,34 % és 1995. december 31-én évi 12,87 % volt.

3. *AZ ÁTRUHÁZÁS SAJÁTOSSÁGAIBÓL FAKADÓ PÓTLÉKOK ÉS KEDVEZMÉNYEK*

(72) A BdB a továbbiakban megállapította, hogy a Bizottság által a WestLB-határozatban a minimális díjból a Wfa-eszközök likviditásának hiánya miatt biztosított kedvezményt az Elsőfokú Bíróság fenntartotta. Nem lát okot arra, hogy ezekben az esetekben ettől a módszertől eltérjenek, továbbá itt is biztosítani kell egy likviditási kedvezményt. A likviditás hiánya miatt történő kedvezmény mértékét a WestLB-módszernek megfelelően a nettó refinanszírozási költségek alapján határozza meg (a bruttó refinanszírozási költségekből levonja az adókat).

([25]) Az infláció hatásainak kiküszöbölése érdekében minden átruházási időszak vonatkozásában meg kell állapítani az inflációvárakozások figyelembe vétele nélküli hosszú távú állami hitelek hozamarányát. A hosszú távú kockázat nélküli alapkamat megállapításához a 3,60 %-os mértékű hosszú távú átlagos inflációvárakozás becsült értékét hozzá kell adni a vizsgál tidőszak „valódi alapkamatához".

([26]) A BdB – összehasonlítás céljából – a Capital Asset Pricing Model (CAPM) elméleti béta-értékeit is felsorolja, amelyek a BdB megállapítása szerint az empirikusan megállapítottaktól alig térnek el.

(73) A BdB szerint a Bizottság által a WestLB-ügyben megállapított, az Elsőfokú Bíróság által hatályában fenntartott pótdíj (1,5 %) a BayernLB esetében is megállapítható. A WestLB-ügyben említett, az ezen átruházások tekintetében kockázatnövelő hatású három tényező – a „szokásos tőkebefektetésekkel" ellentétben – ebben az esetben is alkalmazható: az eszközátruházás részben különösen magas mértéke, az új társasági részesedések kiadásának elmaradása és ezzel összefüggésben a pótlólagos szavazati jogról történő lemondás, valamint az eszköz hiányzó helyettesíthetősége, azaz annak a lehetőségnek a hiánya, hogy a befektetett tőkét bármikor ki lehessen vonni a vállalkozásból.

4. *TŐKEALAP ÉS DÍJELEMEK*

(74) Legutóbb a BdB azt vitatta, hogy a BayernLB esetében a díj megfelelő mértékének kiszámításánál az alapvető tőkelemként elismert egész összeget figyelembe kell venni, és nem csak annak ténylegesen igénybevett részét. Mindezt azzal indokolta, hogy egy piacgazdasági befektető a díjának a ténylegesen felhasznált részre történő korlátozását nem fogadná el. Azon magánbefektető számára, aki a befektetése kockázatát viseli, jelentéktelen, hogy a hitelintézet a befektetett tőkét ténylegesen használja-e az üzleti tevékenységének kiterjesztésére. Számára sokkal inkább fontosabb, hogy a befektetett összeggel többé nem rendelkezhet, és így megfelelő hasznot sem tud abból elérni.

(75) A Németország által említett kezességvállalási díj sem tekinthető a BdB felfogása szerint a díj részének. Ez különösen abból adódik, hogy az eszközátruházás készpénzértéken (1,197 milliárd DEM), nem pedig névértéken (5,027 milliárd DEM) történt. A készpénzértéken történő számítással a hitelkövetelések beszedéséhez kapcsolódó kockázatokat már figyelembe vették, és a hiányért vállalt kezesség átvállalásáért pótdíj fizetésének már nincs jogalapja.

(76) A WestLB-módszernek megfelelően a tőke befektetése és alapvető tőkeelemként való elismerése közötti időtartamra egy évi 0,3 %-os felelősségi jutalékot kell fizetni. Mivel ezen időpontig a tőke legalább felelősségi funkciót látott el. Ez 1996. május 8-ig az 1,197 milliárd DEM értékű teljes összegre, és 1996. május 8-tól 1996. december 23-ig 542 millió DEM értékű összegre vonatkozik.

VI. NÉMETORSZÁG VÁLASZA A BDB ÉSZREVÉTELEIRE

(77) A BdB fenti észrevételeire tett válaszában Németország arra mutatott rá, hogy egy részvénytársaság tőkéjébe tett befektetés esetében sem a hozam, sem pedig az árfolyam- vagy értékemelkedés nem biztosított, és a befektető természetesen viseli azt a kockázatot, hogy a hozamvárakozásai ténylegesen teljesülnek-e. Egy meghatározott mértékű díjazásban való megállapodás esetén, amint az a BayernLB esetében is történt, az előre jelzett kockázat kiesik, és ezért a hozam rendszerint alacsonyabb. Ez azt mutatja, hogy éppen nem minősülne a piacon szokásosnak, ha BayernLB a tartománynak a céltartalék juttatása időpontjában egy pusztán elvárható hozamot biztosítana a szerződésben, és így a céltartalékot befektetőt kedvezőbb helyzetbe hozná, mint egy részvényesi befektetőt. A BdB eljárása már azért is problémás, mert egy részvényesi befektetés esetében a befektető az értéknövekedést csak a részesedése adásvételével tudná megvalósítani enélkül, hogy a társaságot ezzel terhelné. Egy magánbefektető sosem tudná elérni, hogy az a vállalkozás, amelybe befektet, a vagyonából azon értéknövekedés ellenértékét fizesse ki, amelyet a befektető egy jegyzett tőke-beruházás esetén csak egy harmadik személy részére történő eladás útján valósíthatta volna meg.

(78) A CAPM-módszerről is azt állították, hogy egy piaci hozam megállapítására nem alkalmas. Különösen a CAPM által feltételezett, a piaci ingadozásokból adódó kockázat azért nem létezett, mert a Landesbankokat a tőzsdén nem jegyezték. Ennek megfelelően a béta-értékek tekintetében sem létezett történeti adatsor.

(79) Németország ezekre tekintet nélkül azt a véleményt képviselte, hogy a BdB a CAPM egyes elemeinek meghatározása során is hibákat követett el. Nem volt helyes, hogy a kockázat nélküli alapkamatláb meghatározásánál a hosszú távú inflációs várakozásokat figyelembe vették. Ez csak attól függ, hogy a piacon ténylegesen milyen kamatokat lehet elérni. Ez Németországban a céltartalék tekintetében csak évi 7,50 %, illetve 6,10 % volt. Az aktuális inflációs várakozásokat ebbe az értékbe már beleszámították.

(80) A BdB által alkalmazott 4,6 %-os piaci kockázati díj aránytalanul magas volt. Németország etekintetben többek között előadta, hogy az 1991-es, a német részvénypiac hozamfejlődéséről szóló Stehle/Hartmond-tanulmány, amelyre a BdB hivatkozott, a német tőkepiacon lévő tőkekockázati díj vonatkozásában semmit nem állapított meg. Ezen kívül különböző módszerek léteznek a piaci kockázati díj meghatározására, amelyek egymástól igen eltérő eredményekre vezetnek. Németország saját számításai alapján előadta, hogy a 4,6 %-os piaci kockázati díjat az elmúlt 30 évben még megközelítőleg sem érték el.

(81) A béta-érték megállapításánál ezen kívül a Landesbankokat nem lehet az ún. hitelbankokkal összehasonlítani, amely utóbbiakat a BdB nem határozta meg pontosan. A számításnak a tőzsdén jegyzett bankoknak a pontosan meghatározott csoportján, az ún. CDAX-bankokon kellett alapulnia. E csoport tekintetében havi alapon, ötéves időtartam vonatkozásában a béta-érték 1994. december 31-én 0,85 és 1995. december 31-én 0,80 volt, ahogyan az a mellékelt „Datastream" adatbázishoz fűzött számításokból kiderül, amelyet egy ötéves időtartam vonatkozásában helyesen használtak a béta-érték kiszámítására. A BdB által 1974-től kezdődően a béta-érték meghatározására figyelembe vett időszak túl hosszú, mivel mind a tőkepiaci körülmények, mind a bankszektor a kilencvenes évek elején jelentős változáson ment keresztül.

(82) Mindez – Németország szerint – azt mutatta, hogy a CAPM-hez szükséges faktorokat hibásan becsülték meg, valamint, hogy a kérdéses átruházások vonatkozásában a piacon szokásos legalacsonyabb hozam értékét túlbecsülték.

VII. ÉSZAK-RAJNA-VESZTFÁLIA ÉS A WESTLB ÉSZREVÉTELEI

(83) A Bizottságnak az eljárás megindításáról szóló 2002. november 13-i határozatához mellékelt, a szövetségi kormány által 2003. október 30-án átadott észrevételeikben Észak-Rajna-Vesztfália és a WestLB vitatta azt a megállapítást, hogy a Landesbankokra történt eszközátruházást a jegyzett tőkével össze lehet hasonlítani. Mindezt azzal indokolták, hogy a csendestársi betéteket és az ún. „perpetuals"-okat Németországban már 1991 óta alapvető tőkelemként ismerik el. Hozzátették, hogy a díjazás nem a bankfelügyeleti minősítéstől, hanem a beruházás kockázatától függ. Mivel a tartalékok felelőssége másodlagos, a kockázati felépítés inkább a csendestársi betétekével és az ún. „perpetuals"-okkal hasonlítható össze.

(84) A WestLB nem kifogásolta a jegyzett tőke-befektetés esetén fizetendő minimális díj kiszámítására alkalmazott CAPM-módszert. Ennek ellenére azonban úgy gondolták, hogy a BdB által alkalmazott, 1-nél nagyobb béta-értékek nem megfelelőek. Egy 1-nél nagyobb béta-érték azt jelentené, hogy egy vállalati részvényhez fűződő kockázat nagyobb, mint amely az összpiachoz kapcsolódik. Egy Landesbankra történő beruházás kockázata azonban az intézményi felelősség (Anstaltslast) és a szavatoló felelősség (Gewährträgerhaftung) miatt az összpiac kockázata alatt marad.

(85) Az érvelés szerint ezen kívül a Landesbankok egyedi esetében hiba volt, hogy az eszköz Landesbankokra történő átruházása időpontjára határozták meg a hozamot. A megállapítás a magánbefektetői teszt keretén belül értelmes lenne. Itt azonban azt jelenti, hogy az 1991-re várható hozamot veszik alapul. Mindenféle gazdasági realitásnak ellentmondana, hogy egy befektető 2003-ban az 1991-ben

várható hozamban részesüljön, amely messze a ténylegesen elért hozamon túl van. Amennyiben egy kb. 12 %-os hozamarányt folyamatosan és módszeresen alkalmaznának, az a Landesbankokat meg nem indokolható hátrányban részesítené a magánszférában lévő versenytársaikkal szemben.

(86) Az eszközátruházás hiányzó likviditása miatti kedvezmény tekintetében a WestLB és Észak-Rajna-Vesztfália azt az álláspontot képviselte, hogy a kockázat nélküli állami hitelek értékét az alaphozamból le kell vonni. Az eszközátruházás kapcsán a Landesbankok semmiféle likviditáshoz nem jutottak. Gazdaságilag tarthatatlan, hogy ezt az értéket az adómegtakarításra csökkentsék, mivel a tőkepiaci eszközök függetlenek az adóügyi helyzettől. Másrészről az adóügyi helyzettől függően is különböző tőkepiaci eszközárak alakulnak ki.

(87) Végül a kockázat- és a költségcsökkentés érdekében figyelembe kell venni, hogy az eszköz hiányzó likviditása nem emeli a likviditás kockázatát. Ezt megfelelő kedvezménnyel kellene figyelembe venni. Ugyanígy az ún. tulajdonosi hatás miatt is kedvezményt kellene alkalmazni, mivel egy olyan befektető, amely már részesedéssel rendelkezik az adott vállalatban, másként értékel egy pótlólagos befektetést, mint egy új befektető.

VIII. MEGEGYEZÉS A BDB, A TARTOMÁNY ÉS A BAYERNLB KÖZÖTT

(88) 2004. szeptember 24-én a panaszos BdB, a tartomány és a BayernLB a Bizottsághoz egy megállapodást nyújtott be a BayernLB-üggyel kapcsolatban. A felek által képviselt alapvető, továbbra is fennálló jogi nézőpontok sérelme nélkül a felek arról egyeztek meg a megállapodásban, hogy mit tartanak a BayernLB-be történő feltételezett jegyzett tőke-befektetésért járó megfelelő díjazás meghatározására szolgáló megfelelő paramétereknek. A felek arra kérik a Bizottságot, hogy a határozata során vegye figyelembe a megállapodás eredményeit.

(89) A felek mindenekelőtt meghatározták a CAPM alapulvételével a BayernLB-be történő feltételezett jegyzett tőkeberuházásért elvárt minimális díjazást. Eszerint a céltartalék első átruházásáért évi 9,87 %, a második átruházásért 8,0 % díjat kellene fizetni.

(90) A minimális díj kiszámítása során a Landesbankok által a Deutsche Börse AG REX10 Performance Indexe felhasználásával megállapított hosszú távú kockázat nélküli kamatlábat és a [...] 2004. május 26-án, a Landesbankok által bekért szakértői vélemény által megbecsült béta-értékeket használták. A BayernLB tekintetében az 1994. december 31-i átruházás időpontjára 7,5 %-os kockázat nélküli alapkamatlábat, az 1995. december 31-i átruházása időpontjára 6,10 %-os kockázat nélküli kamatlábat állapítottak meg. A béta-értékeket a [...] véleménye alapján (1994. december 31-ére) 0,593 és (1995. december 31-ére) 0,475 értékben határozták meg. A piackockázati díjat valamennyi Landesbank tekintetében egységesen 4 %-ban határozták meg.

(91) Az eredeti, 9,87 %-os kamatlábat (1994. december 31.) az alábbiak szerint számították ki: 7,5 % kockázat nélküli kamatláb + (4 %-os általános piaci kockázati díj x 0,593 béta-érték).

(92) Az eredeti, 8,00 %-os kamatlábat (1995. december 31.) az alábbiak szerint számították ki: 6,1 % kockázat nélküli kamatláb + (4 %-os általános piaci kockázati díj x 0,475 béta-érték).

(93) Ezt követően a céltartalék hiányzó likviditása miatt biztosítandó kedvezményt határozták meg. A már említett 7,5 %-os és 6,1 %-os kockázat nélküli kamatlábat bruttó refinanszírozási költségként, átalányban határozták meg. A nettó refinanszírozási költségek meghatározása céljából a BayernLB-re vonatkozó adóterhet mindkét átruházási időpont tekintetében 50 %-ban határozták meg, amely (1994. december 31-ére) egy 3,75 %-os és (1995. december 31-ére) 3,05 %-os kedvezményhez vezetett.

(94) Végül – mivel elmaradt a szavazati jogot biztosító elsőbbségi jogok megadása – 0,3 %-os pótlékot állapítottak meg.

(95) Összességében megfelelő díjként (az első átruházásra vonatkozóan) 6,42 %-ot, illetve (a második átruházásra vonatkozóan) 5,25 %-ot kell fizetni az adózást követően, amelyet a BAKred által elismert összeg egészére tekintettel kell teljesíteni annak a hónapnak a végétől, amelyben a BAKred azt alapvető tőkeelemként elismerte el (a 655 millió DEM vonatkozásában 1996. május 31-től és a teljes, 1,197 milliárd DEM vonatkozásában 1996. december 31-től). 1998-ra és 1999-re, amikor a BAKred által elismert összeg készpénzértéke az ingadozások miatt ténylegesen alacsonyabb volt, csak a csökkentett készpénzértéket kell a számítás alapjául használni.

(96) A megegyezés szerint támogatási elemnek a BayernLB által a céltartalék kockázattal terhelt részére vonatkozóan ténylegesen kifizetett évi 0,6 %-os díj és a megfelelően meghatározott (az első átruházás vonatkozásában) 6,42 %-os és (a második átruházás vonatkozásában) 5,25 % díj közötti különbség minősül, amelyet a BayernLB-nek vissza kell fizetnie.

(97) A felek nem tudtak megegyezni arról, hogy a BayernLB által a tartománynak a céltartalék névértékére vállalt kezességéért fizetett 0,05 %-os jutalékot mint már teljesített díjelemet le kell-e vonni.

(98) A megegyezés nem foglal állást a tőkének bankba történő befektetése és a BAKred általi elismerés közötti időtartamra fizetendő felelősségi jutalék tekintetében. A felek azonban

a megállapodáshoz melléklet táblázatban, amelyben a támogatási elem kiszámítását végezték el, mindkét átruházás vonatkozásában ezen időszak tekintetében évi 0,15 %-os felelősségi jutalékot állapítottak meg.

IX. AZ INTÉZKEDÉSEK ÉRTÉKELÉSE

1. *A SZERZŐDÉS 87. CIKKÉNEK (1) BEKEZDÉSE SZERINTI ÁLLAMI TÁMOGATÁS*

(99) A Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerint, amennyiben a Szerződés másként nem rendelkezik, a közös piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.

1.1. ÁLLAMI FORRÁSOK

(100) A fent leírt eszközátruházással a bajor tartomány a tőkeemelés azon módját választotta, amelynek alapkoncepciója abban állt, hogy a közjogi lakáshitel-követeléseknek a BayernLB-re történő átruházásával annak sajáttőke-alapját erősítse ([27]). Attól függetlenül, hogy e követelésekből származó visszatérítések továbbra is lakásépítés céljára álltak rendelkezésre, és ezáltal közérdekű célokat szolgáltak, az eszközöket felügyeletileg elismerték, és azt az egyéb hitelintézetekkel versenyben lévő BayernLB felelősségének fedezésére lehetett használni. Továbbá a Tartományi Gyűlés által elfogadott törvény felhatalmazta a tartományt arra, hogy a lakásépítés támogatása érdekében alkalmazott közjogi lakáshiteleket szerződés útján átruházza a BayernLB-re. Így ezen állami forrásokat átruházták a BayernLB-re.

1.2. BIZONYOS VÁLLALKOZÁS ELŐNYBEN RÉSZESÍTÉSE

(101) Annak vizsgálatakor, hogy állami forrásoknak egy köztulajdonban lévő vállalkozásra történő átruházása e vállalkozást előnyben részesíti, és ezáltal a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatást megvalósítja, a Bizottság a „piacgazdasági befektető" elvét alkalmazza. Ezen elvet az Európai Bíróság és az Elsőfokú Bíróság jogesetek egész sorában fogadta el és fejlesztette tovább, különösen egy, az ezen esettel lényegi összefüggésben lévő, az Elsőfokú Bíróság 2003. március 6-i, a WestLB-ügyben hozott ítéletében ([28]).

a) *A piacgazdasági befektető elve*

(102) Ezen elv következtében nem lehet egy vállalkozás előnyben részesítéseként értékelni, ha a tőkét olyan feltételek mellett bocsátják rendelkezésre, „amelyek mellett egy olyan magán tőkebefektető, aki a szokásos piacgazdasági feltételek szerint folytatja tevékenységét, átruházná a tőkét egy magánvállalkozásra" ([29]). A Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti előnyben részesítés ezzel szemben fennáll, ha a megállapított díj és/vagy a vállalkozás helyzete olyan, hogy a szokásos hozam egy megfelelő határidőn belül nem várható ([30]).

(103) A piacgazdasági befektető elvét – attól függetlenül, hogy azok nyereségesen vagy veszteségesen működnek – valamennyi közjogi vállalkozásra alkalmazni kell. A Bizottság ezen álláspontját az Elsőfokú Bíróság a WestLB-ügyben hozott ítéletében megerősítette ([31]).

(104) Nyilvánvaló továbbá, hogy a Bizottságnak egy eset megítélésekor olyan adatokra kell támaszkodnia, amelyek a befektető rendelkezésére álltak az adott pénzügyi intézkedésről való döntés meghozatalának időpontjában. A céltartalék átruházását 1994-ben és 1995-ben az illetékes közjogi testületek határozták el. Így a Bizottságnak az átruházást az akkor rendelkezésére álló adatok alapján és az akkori gazdasági és piaci körülmények alapján kell megítélnie. E határozat azon adatait, amelyek a későbbi évekre vonatkoznak, csak annak érdekében használják fel, hogy az átruházásnak a BayernLB helyzetére gyakorolt hatását bemutassák, és nem azért, hogy az átruházás jogszerűségét utólag igazolják vagy megkérdőjelezzék.

(105) A piacgazdasági befektető elvének – amely alapján az említettek szerint meg kell vizsgálni, hogy a bevitt forrásokért várható vagy megállapított hozam a piacon a hasonló befektetésért fizetett díj alatt marad – nem mond ellent, hogy a tartomány már felerészben tulajdonosa volt a hitelintézetnek. Németország ezzel összefüggésben előadja, hogy ebben az esetben a tartomány befektetését nem lehet összehasonlítani egy olyan harmadik személy befektetésével, aki kizárólag abban érdekelt, hogy az általa befektetett tőke a lehető legkedvezőbben kamatozzon. A tartomány 50 %-os tulajdonosként különösen abban érdekelt, hogy a vezető bankjának a versenyképességét megőrizze, és új, kiegészítő források bevonása révén biztosítsa, hogy „bankja" az eddigi ügyfeleit a jövőben is el tudja látni. Végül, a befektetést presztízsszempontok is vezérelték. Egy magánrészvényes vagy egy magán holding vagy vállalatcsoport is tőkét fektetett volna a bankba az

([27]) Bajor Tartományi Gyűlés, 12. ülésszak, 1994. július 7-i 12/15851 számú dokumentum

([28]) A T-228/99. sz. és a T-233/99. sz. Westdeutsche Landesbank Girozentrale és Észak-Rajna-Vesztfália kontra Bizottság összevont ügyekben hozott ítélet, EBHT 2003, II-435. o.

([29]) A Bizottság közleménye a tagállamoknak: A Szerződés 92. és 93. cikkének és a feldolgozó iparban lévő közvállalkozásokról szóló, 80/723/EGK bizottsági irányelv 5. cikkének alkalmazása, HL C 307., 1993.11.13., 3. o., lásd 11. pont. Habár ezen irányelv kifejezetten a feldolgozóiparról szól, az elv kétségkívül ugyanúgy érvényes valamennyi más gazdasági ágazatra. Ami a pénzügyi szolgáltatásokat illeti, azt a Bizottság számos határozatban, például a Crédit Lyonnais-ügyben (HL L 221., 1998.8.8., 28. o.) és a GAN-ügyben (HL L 78., 1998.3.16., 1. o.) erősítette meg.

([30]) A közjogi szervezetek részesedése vállalkozások tőkéjében – a Bizottság álláspontja, Bull. EK 9-1984, 93-95. o.

([31]) A T-228/99. sz. és a T-233/99. sz. Westdeutsche Landesbank Girozentrale és Észak-Rajna-Vesztfália kontra Bizottság összevont ügyekben hozott, 2003. május 6-i ítélet, EBHT 2003, II-435. o., 206. és az azt követő pontok.

akkori helyzetben anélkül, hogy a hozam optimalizálása állt volna fő okként a háttérben.

(106) A Bizottság azonban nem tudja elfogadni Németország indokait. Egy piacgazdasági befektető még akkor is, ha már egy vállalkozásban részesedéssel rendelkezik, a vállalkozáson kívüli egyéb befektetési lehetőségeket is megvizsgálja. Rendszerint csak akkor dönt további forrásoknak a vállalkozásba történő bevonásáról, ha a kiegészítő források ellenében megfelelő hozamra számíthat. Annak a kérdésnek a megítélésekor, hogy egy tőkebefektetés állami támogatást valósít-e meg, a részvényes hosszú távú megtérülési esélyeit vagy a presztízs gondozására tett erőfeszítéseit nem kell figyelembe venni. Ehelyett egy részvényes tőkebefektetését – bármilyen okból történik is az – azon kell mérni, hogy a befektető a kiegészítő forrásokért megfelelő időtartamon belül a szokásos hozammal számolhat-e.

(107) A piacgazdasági befektető elvének ezen értelmezését, amelyet a Bizottság már az 1999-es WestLB-ügyben hozott határozatában is követett (161 és kk. pont), az Európai Bíróság nem kifogásolta. Elfogadta azt az alapelvet, hogy még egy olyan piacgazdasági befektető, amely egy vállalkozás jegyzett tőkéjében részesedéssel rendelkezik, sem elégszik meg rendszerint azzal, hogy számára egy befektetés semmilyen vagy csak korlátozott hozamot hozzon. Sokkal inkább arra törekszik, hogy a befektetéseivel a meglévő körülmények és a rövid-, közép- és hosszú távú érdekei szerint egy megfelelő hozamot érjen el ([32]).

(108) A „piacgazdasági befektető elve" fényében e vizsgálat központi kérdése abban áll, hogy egy piacgazdasági befektető egy olyan tőkét, amely ugyanolyan ismertetőjegyekkel rendelkezik, mint a bajor tartomány támogatási eszköze, ugyanolyan körülmények között – különösen a befektetésből származó hozamra tekintettel – átruházott volna-e.

b) ***A Szerződés 295. cikke***

(109) A Szerződés 295. cikke szerint a Szerződés nem sérti a tagállamokban fennálló tulajdoni rendet. Ez azonban nem jelentheti a Szerződés versenyjogi szabályainak megsértését.

(110) Németország a Landesbankokkal kapcsolatos eljárás során előadta, hogy az átruházott forrásokat nem lehetett volna másként hasznosan felhasználni, csak egy hasonló közjogi szervbe való átruházás útján. Ezáltal az átruházás az eszközök kereskedelmileg legésszerűbb felhasználását jelenti. Így bármilyen, az átruházásért fizetett ellenérték, azaz az átruházott eszközökből fizetett bármilyen pótlólagos hozam elegendő lenne ahhoz, hogy igazolja az átruházást a „piacgazdasági befektető elvének" vonatkozásában.

(111) Ezen érvelést nem lehet elfogadni. Az igaz lehet, hogy a támogatási eszközök BayernLB-re történő átruházása és a bank számára ezáltal adódó azon lehetőség, hogy a tőkét szolvenciacélokra használhatja, a gazdaságilag legésszerűbb hasznosítási mód volt. Amennyiben azonban közpénzeket és egyéb ilyen eszközöket üzleti, versenyorientált tevékenységekre használnak fel, a piacon szokásos szabályokat kell alkalmazni. Ez azt jelenti, hogy amennyiben az állam úgy dönt, hogy közcélokat szolgáló eszközöket kereskedelmileg (is) hasznosít, ezért olyan díjat kell követelnie, amely a piacon szokásos díjnak felel meg.

c) ***A tulajdonosi szerkezet változásának elmaradása***

(112) A rendelkezésre bocsátott tőkéből történő megfelelő hozam biztosításának egyik eszköze lett volna, ha a tartománynak a BayernLB-ben való részesedését megemelik, amennyiben a bank össznyeresége egy olyan szokásos hozamnak felel meg, amelyet egy piacgazdasági befektető a befektetésétől elvár. A tartomány azonban nem e mód mellett döntött.

(113) Németország itt azzal érvel, hogy ebben az esetben egy magánbefektető sem tudta volna a részesedési viszonyok módosítását elérni. A Sparkassenverband mint a másik 50 %-os résztulajdonos, nem egyezett volna bele a részesedési viszonyok megváltoztatásába, mivel a BayernLB-ben a céltartalék befektetése időpontjában a hitelmennyiséget fenntartása érdekében nem volt szükség kiegészítő alapvető tőkeelemekre, és a Sparkassenverband az átruházási szerződés 2. cikke szerint a céltartalék csökkenését felerészben viselni köteles. Ezen kívül a bajor megtakarítási bankok az első átruházás időpontjában már összesen csaknem 900 millió DEM-et vittek be a bankba csendestársi betét formájában – a második átruházás időpontjában ez az érték már 1,1 milliárd DEM körül volt –, anélkül, hogy a bajor tartománnyal szemben egy összehasonlítható helyzetben lettek volna.

(114) Ha azonban a részvények újrafelosztása nem lehetséges, a Bizottság véleménye szerint egy piacgazdasági befektető csak akkor fektetett volna be, ha legalább egy megfelelő közvetlen díjazásban állapodnak meg. Egy magánbefektető rendszerint nem elégszik meg azzal, hogy elkerülje a veszteségeket, vagy a befektetéséért korlátozott hozamot kapjon, hanem megpróbálja az eszközein elérhető hozamot a meglévő körülményeknek és az érdekeinek megfelelően maximalizálni ([33]). Így egy olyan magánbefektető, aki már részesedéssel rendelkezik az előnyben részesített vállalkozásban, vagy a tulajdonviszonyok megváltozását, vagy egy megfelelő konkrét díjat kér. Máskülönben a tőkebefektetés útján pótlólagosan szerezhető hozam egy részéről lemondana, mivel a többi részvényes a magasabb osztalékból és a vállalkozás értékének emelkedéséből is részesülne, anélkül, hogy az ennek megfelelő hozzájárulást teljesítették volna.

([32]) Az Elsőfokú Bíróságnak a T-228/99. sz. és a T-233/99. sz. Westdeutsche Landesbank Girozentrale és Észak-Rajna-Vesztfália kontra Bizottság összevont ügyekben hozott 2003. május 6-i ítélete, EBHT 2003, II-435. o., 241. és 314. pont.

([33]) Az Elsőfokú Bíróságnak a T-228/99. sz. és a T-233/99. sz. Westdeutsche Landesbank Girozentrale és Észak-Rajna-Vesztfália kontra Bizottság összevont ügyekben hozott 2003. május 6-i ítélete, EBHT 2003, II-435. o., 320., 335. pont.

(115) Eltérő véleményt ebben az esetben még arra alapozva sem lehet képviselni, hogy 1995-ben, a második átruházás időpontjában a bajor megtakarítási bankok is összesen 1,1 milliárd DEM értékű csendestársi betétet helyeztek a BayernLB tőkéjébe. Az a kérdés nyitott maradhat, hogy egy magánbefektető lemondana-e a részesedések javára történő megváltoztatásáról, illetve egy közvetlen díj megfizetéséről, ha az ő tőkebevonásával egy időben és közvetlen összefüggésben más részvényesek is ugyanilyen, a részesedésnek megfelelő olyan tőkebefektetést végeznének el, amely ugyanúgy alkalmas a hozam növelésére. A Bizottság véleménye szerint ugyanis ebben az esetben hiányzik a szükséges közvetlen összefüggés a csendestársi betétek és a támogatási eszközök átruházása között. Azok a csendestársi betétek, amelyek csak részben voltak határozatlan idejűek, már a céltartalék átruházásának időpontjára nézve bevonásra kerültek. 1991-től 1995-ig fokozatosan, kisebb tranzakciókon keresztül vonták be azokat a BayernLB-be. Így azok sem tartalmi, sem időbeli összefüggésben nem álltak a támogatási eszközök átruházásával. Ezen összefüggést nyilvánvalóan később, a támogatási eszközök bevonása során sem hozták létre. Így például nem született megállapodás arra tekintettel, hogy a megtakarítási bankok összbetétjének mértékét tartósan egy szinten tartsák ([34]). Egyebekben az sem nyilvánvaló, hogy a tartomány a tőkeberuházásért fizetendő díj megállapításakor a megtakarítási bankok hozzájárulását számításba vette volna.

(116) Ezen kívül a betétek tartalmi összehasonlíthatósága is hiányzik, mivel a csendestársi betétek vonatkozásában Németország tájékoztatása szerint kizárólag meghatározott díjazásban állapodtak meg, míg a bajor tartomány tőkebefektetéséért részben meghatározott díjazásban, részben – Németország előadása szerint – az elvárt értékemelkedésben is megállapodtak. Ezáltal a két, egymással összehasonlítandó tőke-hozzájárulás között a díjazási elemek tekintetében nem áll fenn szimmetria, mivel azt egyrészről egy közvetlen díjazással, másrészről egy lehetséges értékemelkedéssel kellene megvalósítani. A bajor tartomány által végrehajtott kérdéses tőkeberuházás ennélfogva lényegében különbözik a megtakarítási bankok csendestársi betéteitől.

(117) A Németország által ezzel összefüggésben idézett, az Elsőfokú Bíróságnak az Alitalia-ügyben hozott határozatával ([35]) kapcsolatban arra kell utalni, hogy a határozat magánszemélyek befektetéseire vonatkozik. A Sparkassenverband, illetve a megtakarítási bankok esetében nem csak magán-, hanem közjogi személyekről is szó van. Ezen kívül – amint az fent bemutatásra került – a Sparkassenverband, illetve a megtakarítási bankok tőkebefektetései sem időbelileg, sem tartalmilag nem hasonlíthatók össze a céltartalék átruházásával.

([34]) Ezt sem a törvényből, sem az alapszabályból nem lehet levezetni. Abból csak az derül ki, hogy a „jegyzett tőkét" mindkét részvényesnek, illetve – a Sparkassenverband oldaláról – a megtakarítási bankoknak kell a részesedés arányában feltölteni.

([35]) A T-296/97. sz. ügyben hozott, 2000. december 12-i ítélet.

(118) Ebből következően, nem lehet megállapítani, hogy egy magánbefektető a támogatási eszközök BayernLB-re történő átruházásával összehasonlítható helyzetben egy megfelelő közvetlen díjazásról lemondott volna-e.

Tulajdonosi hatás

(119) Németország előadja továbbá, hogy legalább a támogatási eszközök BayernLB-re történő átruházásának időpontjában a tartomány mint 50 %-os részvényes abból indulhatott ki, hogy más hitelintézetekkel való összehasonlításhoz képest nagyon előnyös sajáttőke-hozamot fog profitálni, amelyet az akkori megszerzett sajáttőke-hozam egyértelműen alátámasztott. A bajor tartomány tehát egyáltalán nem elégedett meg egy korlátozott vagy teljesen kizárt hozammal, hanem a befektetése során egy sokkal inkább átlagon felüli nyereségű vállalatot látott maga előtt. Az ún. tulajdonosi hatást – tehát azon körülményt, hogy a befektető már részesedéssel rendelkezett azon vállalkozásban, amelybe befektetett – legalább akkor figyelembe kell venni, ha a vállalkozás átlagon felül nyereséges. Ezt az Elsőfokú Bíróság a WestLB-ügyben hozott ítéletében is elismerte.

(120) A Bizottság nem tudja elfogadni Németország érvelését. A bajor tartomány a befektetés időpontjában csak 50 %-os részesedéssel rendelkezett. Ebből következik, hogy a befektetésből származó, a vállalkozás értéke és az osztalék jövőbeni növekedésének csak a fele kerül a bajor tartományhoz, habár ezek mindegyikét a kérdéses befektetés egymaga idézte elő. Egyetlen piacgazdasági befektető sem fogadná el, ha résztulajdonosként egy beruházás valamenynyi terhét viselnie kellene, és az abból keletkező haszonból csak részben részesülne. Ezt – Németország véleményével ellentétben – az Elsőfokú Bíróság is kifejezetten megerősítette a WestLB-ügyben hozott ítéletében ([36]). Eszerint nem állna egy piacgazdasági befektető magatartásával összhangban, ha a tőkenövelés a vállalkozás más részvényesei számára is hasznot jelentene, anélkül, hogy azok ahhoz bármiképpen hozzájárultak volna.

(121) Ezért – amint azt Németország a BayernLB esetében állítja – még egy átlagon felül nyereséges vállalat esetében sem az számít, hogy a nyereség mennyivel van az átlagon felül, és hogy azáltal adott esetben a befektető mégis a befektetés időpontjában egy összességében kielégítő hozamhoz jut. Még egy, az átlagnál jóval nyereségesebb vállalkozás esetében is ügyelne egy magánbefektető arra, hogy a befektetéssel megvalósuló pótlólagos hozam egészét megszerezze. Ez csak egy részvényes által végrehajtott befektetés esetén és abban az esetben, ha a többi (passzív) részvényes terhére történő részarányos részesedésemelés, illetve a többi részvényes megfelelő részarányos, párhuzamos együttműködése elmarad, csak akkor biztosított, ha valamennyi részvényes terhére biztosítanak előzetes díjat, amely a részvényeseknek történő rendszerinti osztalékelosztást megelőzően a befektetőhöz kerül, függetlenül

([36]) A T-228/99. sz. és a T-233/99. sz. Westdeutsche Landesbank Girozentrale és Észak-Rajna-Vesztfália kontra Bizottság összevont ügyekben hozott, 2003. május 6-i ítélet, EBHT 2003, II-435. o., 316. pont.

annak a tulajdonosi helyzetétől, és ezáltal az csak az ő javára kerül jóváírásra.

d) ***A díj és a díjelemek tőkealapja***

i) **Tőkealap**

(122) A Bizottság a WestLB-ügyben alkalmazott módszernek megfelelően az átruházott támogatási eszközökért fizetendő díjat annak a BayernLB számára mérhető kereskedelmi hasznossága alapján határozza meg. A Bizottság ebben az esetben is a saját tőkeként a bank kereskedelmi tevékenységére rendelkezésre bocsátott támogatási eszközök üzleti tevékenység kiterjesztési és (csupán) ún. felelősségi funkciója között tesz különbséget.

(123) A tőke ún. üzleti tevékenység kiterjesztési funkcióján – egy bank kiegészítő sajáttőkéjének a felügyeleti elismerésével – az üzletviteli képesség kockázati elemekkel történő kiterjesztését kell érteni. A piacon szokásos díj meghatározására szolgáló kiindulópontot az a díj szolgáltatja, amelyet egy olyan magán tőkebefektető igényelne, aki egy bank részére saját tőkét bocsát rendelkezésre. Amennyiben a rendelkezésre bocsátott tőkét a mérlegben saját tőkeként kimutatják, annak saját tőkekénti felügyeleti elismerését megtagadják, vagy amennyiben az a támogatási tevékenységek fedezésére szolgál, mégsem áll rendelkezésre az üzleti tevékenység kiterjesztés céljából. A tőke azonban nem csak felügyeleti szempontból bír jelentőséggel. Mivel az a hitelintézet hitelezői számára legalább felelősségi célokra rendelkezésre áll (ún. felelősségi funkció), annak gazdasági funkcióját nem lehet a kezességgel vagy a szavatossággal összehasonlítani. A mérlegben kimutatott saját tőke mértéke a bank hitelezői számára felvilágosítást nyújt annak fizetőképességéről, és így olyan feltételekre gyakorol hatást, amelyek mellett a bank idegen tőkét tud felvenni. A tőke ún. felelősségi funkciójáért járó, a piacon szokásos díjat azon díj alapján kell kiszámolni, amelyet egy magán garancianyújtó egy a BayernLB-hez hasonló nagyságú és hasonló kockázati stratégiával rendelkező hitelintézettől kért volna.

(124) A bajor tartomány 1994. december 31-i hatállyal egy 3 798 millió DEM maradékértékű és 1995. december 31-i hatállyal egy 1 219 millió DEM maradékértékű kamat nélküli és alacsony kamatozású hitelt ruházott át a BayernLB-re. A szakértői vélemény a támogatási eszközök készpénzértékét az első átruházás vonatkozásában 655,7 millió DEM-re, a második átruházás vonatkozásában 542,1 millió DEM-re értékelte. Összesen így egy 1,197 milliárd DEM értékű céltartalékot képeztek, amely a BayernLB mérlegében saját tőkeként tüntettek fel.

(125) A BAKred az összesen 1,197 milliárd DEM értékű, mindkét átruházás időpontjában értékelt és a mérlegben saját tőkeként feltüntetett készpénzértéket teljességében felügyeletileg tőkealapként ismerte el ([37]). Németország tájékoztatása szerint a BayernLB céltartalékban összesített támogatási eszközei ezen kívül a versenyképesség fedezésére is rendelkezésre álltak ([38]). A WestLB-ügytől eltérően itt nem tervezték, hogy a céltartalékot részben a hitelintézet támogatási ügyleteinek fedezésére használják. Így ebben az esetben nem vetődik fel az a kérdés, hogy a mérlegben a saját tőkeként feltüntetett céltartalék egy részét esetlegesen felelősségi célokra használják fel. A céltartalék felügyeletileg elismert értéke így nem szolgálhat alapul a rendelkezésre bocsátott tőke üzleti tevékenység kiterjesztési funkciójáért fizetendő megfelelő díj megállapításához.

(126) A Bizottság elismeri, hogy a céltartalék készpénzértéke 1998-ban és 1999-ben a BAKred által elismert 1,197 milliárd DEM alá csökkent, és így ezekben az években a céltartalék nem a BAKred által elismert teljes összegben állt rendelkezésre az üzleti tevékenység fedezésére. A tartomány által a céleszközök hiteleiért vállalt szavatosság révén legalább a céleszközökben összefoglalt hitelkövetelések visszakerülése biztosított volt. A készpénzérték elmaradása azonban többek között akkor is felléphetett, ha a visszakerült forrásokat ismét lakásépítés támogatására használták fel, amelyről az átruházási szerződés szerint egyedül a bajor tartomány dönthetett. Nem kötöttek olyan megállapodást, amelyben a tartomány biztosítja, hogy a bevont eszközök értéke nem esik egy meghatározott készpénzérték alá. 1998-ban és 1999-ben, amikor a készpénzérték az ingadozások miatt a BAKred által meghatározott érték alá esett, csak a csökkent készpénzértéket kell számítási alapul venni. Erről a felek a 2004. szeptember 24-én átadott megállapodásban is megegyeztek ([39]).

(127) A Bizottság ismételten megerősíti, hogy a megfelelő díj meghatározása során nem lehet arról szó, hogy a rendelkezésre bocsátott tőkét ténylegesen milyen mértékben használták fel. Önmagában a tőkében meglévő, az üzleti tevékenység kiterjesztésére szolgáló *lehetőség* az irányadó.

([37]) Ez az eset abban különbözik a WestLB-ügytől, hogy a támogatott lakáshiteleszközöknek a megállapított, és a mérlegben saját tőkeként feltüntetett készpénzértékének egy részét ismerték csak el felügyeletileg saját tőkeként.

([38]) Ezen kívül – amennyiben a céltartalék készpénzértéke túllépte a felügyeletileg elismert értéket – a különbözetet felelősségi díjként passziválták, és így a BayernLB saját tőkéje sem kereskedelmileg, sem felügyeletileg nem növekedett.

([39]) Németország ezen kívül az eljárás során azt az álláspontot képviselte, hogy a BAKred által elismert készpénzértéken 25 %-os biztonsági ráhagyást kell végrehajtani. Az esetlegesen a készpénzérték csökkenéséhez vezető, említett okokon túlmenően, a tartomány támogatási politikájának megváltozása – a hiteltámogatástól kezdve a támogatási programokig – a készpénzérték csökkenéséhez vezethetett. Ezáltal a bank biztonsági okból nem fedezhette a teljes összeggel az üzleti tevékenységét. A Bizottság szembehelyezkedett ezen indoklással, és arra az eredményre jutott, hogy a bank és a tartomány közötti szoros együttműködési viszony alapján a készpénzérték drasztikus csökkenése nem valószínűsíthető. Ezért – e háttérrel együtt –indokoltnak látszik, hogy csak a tényleges készpénzérték-csökkenéseket vegyék figyelembe.

Egy magánbefektető sem elégedne meg a használattól függő díjazással. A Bizottság a BdB véleményét osztja, amely arra mutatott rá, hogy egy piacgazdasági befektető számára – aki viseli a befektetése veszteségének kockázatát – érdektelen, hogy a hitelintézet a bevont tőkét ténylegesen az üzleti tevékenység kiterjesztésére használja-e. A BdB joggal mutat arra rá, hogy egy piacgazdasági befektető számára kizárólag az a döntő, hogy a befektetett összeggel ő saját maga már nem tud gazdálkodni, és így nem tud megfelelő hozamot termelni sem. Ennek következtében az irányadó tőkealap itt megválaszolandó kérdése esetén nem játszik szerepet az, hogy a BayernLB a rendelkezésre bocsátott tőkét csak egyszer, 1996-ban, és a kockázatok fedezésére csak korlátozott mértékben használta fel, ahogyan azt a felek a 2004. szeptember 24-én a Bizottságnak átadott megállapodásukban megállapították.

(128) Továbbá, a tőke üzleti tevékenység kiterjesztési funkciójáért fizetendő díj meghatározására irányadó időpont az, amikor a BAKred felügyeletileg a céltartalékot alapvető tőkeelemként ismerte el. Németország, a BayernLB és a panaszos tájékoztatása szerint a tőkét csak ezen időponttól kezdve lehetett kockázatok fedezésére használni.

(129) Amióta a tőkét korábban a mérlegben saját tőkeként feltüntették, az legalább felelősségi funkciójával rendelkezett, ahogy az fentebb már említésre került. Ezt a megfelelő díj meghatározása során figyelembe kell venni ([40]).

ii) **Ténylegesen fizetett díj (díjelemek)**

(130) A ténylegesen kockázatviselő eszközök fedezésére használt tőkéért fizetett évi 0,6 %-os díj mellett a Bizottság az eljárás megindításáról szóló határozatában kinyilvánított előzetes véleményével ellentétben az évi 0,05 %-os kezességvállalási díjat – amit a BayernLB-nek kellett a bajor tartomány kezességvállalásáért fizetnie – is teljesített díjként ismerte el.

(131) Németország a Bizottságnál meglévő, a [...] könyvvizsgáló társaság 1994. október 5-i és 1996. április 30-i szakvéleményekre való hivatkozással bizonyította, hogy a kezességvállalás nélkül az átruházott hitelkövetelések készpénzértéke alacsonyabb lett volna, mivel a 7,5 %-ban meghatározott tőkésítési kamatlábat egy kockázati pótlékkal kellett volna ellátni. Ezt a BaFin, Németország által a Bizottság részére benyújtott 2004. szeptember 2-i állásfoglalása is megerősítette. Ezáltal a Bizottság bizonyítottnak látja, hogy a kezességi díj a szavatoló tőke díjazandó üzleti tevékenység kiterjesztési funkciójával közvetlen összefüggésben áll, és így azt a díj elemének kell tekinteni.

(132) Az eljárás megindításáról szóló határozatban említett további elemek, mint (1) a hitelfelvevőnek a továbbra is a tartományhoz befolyó kamatfizetései, (2) a közvetett beruházások kamatai, valamint (3) a részarányos költségviselés tekintetében Németország időközben előadta, hogy ezeket nem lehet a díj elemeinek tekinteni. A Bizottság így nem lát okot arra, hogy az eljárás megindításáról szóló határozatában foglaltakhoz képest eltérjen:

(133) *A hitelfelvevő kamatfizetései*: Az átruházási szerződés 2. cikke (1) bekezdésének azon rendelkezése, miszerint az átruházott céltartalék követeléseire vonatkozó jövőbeni és jelenlegi kamatok az államhoz folynak be, azon tény következménye, hogy a céltartalékot a bank az egyéb eszközeitől elkülönülten kezelni köteles, v.ö. az átruházási szerződés 2. cikkének (3) bekezdésével. Ezáltal az átruházott céltartalék követeléseire vonatkozó jövőbeni és jelenlegi kamatokat nem lehet a céltartalék mint szavatoló tőke üzleti tevékenység kiterjesztési funkciójáért járó díjazásként értelmezni. Az átruházási szerződés 2. cikkének (1) bekezdése sokkal inkább az átruházott támogatási eszközöknek a céltartaléktörvény 1. cikkének (2) bekezdésében meghatározott szociális rendeltetésének a következménye. A céltartaléktörvény 1. cikkének (2) bekezdése szerint biztosítani kell, hogy az átruházott támogatási eszközöket – ugyanúgy, mint korábban – a szociális lakásépítés céljaira használják fel. Eszerint a céltartalék követeléseire vonatkozó jövőbeni és jelenlegi kamatokat a rendeltetés szerint kizárólag a szociális lakásépítés intézkedéseire lehet felhasználni. Azon tény, hogy e kamatok az államhoz folynak be, ezáltal kizárólag a támogatási eszközök szociális rendeltetésének kizárólagos kifejeződése és utólag nem lehet a BayernLB által fizetett díjként értékelni.

(134) *Közvetett beruházások kamatai*: A közvetett beruházásoknak az átruházási szerződés 2. cikke (1) bekezdésének negyedik és ötödik mondatában meghatározott kamatfizetését nem lehet a szavatoló tőke üzleti tevékenység kiterjesztési funkciójáért fizetett díjnak tekinteni. Mivel bármely olyan visszatérítést, amely a meglévő szociális rendeltetés alapján a céltartalékba folyik vissza, kedvezményes kamatozású hitelként a bajor tartomány irányelvei és követelményei szerint célzottan a szociális lakásépítésre kell felhasználni ([41]). Németország tájékoztatása szerint a BayernLB a hiteljogoknak csak a tőkeelemével rendelkezik (a szavatoló tőke biztosítéki funkciója), a szavatoló tőke hasznosítási és értékbeli funkciójának a szociális rendeltetés teljesítésére szerződésszerűen teljes körűen a bajor tartománynál kell maradnia ([42]). Mivel ezen eljárás éppen a szavatoló tőkének a biztosítéki funkciójáért fizetett megfelelő díjról szól, egy esetlegesen a hasznosításért fizetendő díjat nem lehet a biztosítéki funkcióért fizetendő díjba beleszámítani.

([40]) Ennek során a felelősségi funkció tekintetében nem a mindenkori üzleti év december 31-ét, a mérleg megállapításának időpontját kell figylembe venni. Sokkal inkább a tényleges átruházást. Abból kell kiindulni, hogy egy bank a hitelezőit legalább a nagyobb tőkemozgásokról értesíti. A Bizottság véleménye szerint már a tényleges mérleghatékonyság előidézi a felelősségi funkciót.

([41]) Németország 2001. július 3-i levele, 9. o.

([42]) Németország 2001. július 3-i levele, 10. o.

(135) *Részarányos költségviselés*: A céltartalék átruházásáért a tartománynak fizetendő kezelési költség-hozzájárulás sem más, mint az átruházási szerződés 2. cikkének (3) bekezdésében meghatározott, a befektetett eszközöknek a bank egyéb eszközeitől való elválasztása elvének egy további kiterjesztése. Azon tény, hogy az államnak a hitelfelvevők által fizetett kezelési költség-hozzájárulás egy része továbbra is visszafolyik, a továbbra is fennálló rendeltetés és bevont eszközök azzal kapcsolatos eszközönkénti elválasztásának kifejeződése. Ezt sem lehet utólagosan a BayernLB részéről fizetendő díjként értékelni.

e) ***Összehasonlítás más szavatolótőke-eszközökkel***

(136) A fentebb elmondottaknak megfelelően, a piacon szokásos díj meghatározására szolgáló kiindulópont az a díj, amelyet egy olyan piacgazdasági befektető kérne, aki egy bank részére saját tőkét bocsát rendelkezésre.

(137) Ebben az esetben nem vitás, hogy a BayernLB-re átruházott támogatási eszközöket más tranzakciókkal nem lehet összehasonlítani. Amennyiben a tranzakció egyes aspektusok tekintetében bizonyos eszközökre hasonlítana, ezekhez az eszközökhöz képest is annyi különbség merülne fel, hogy bármilyen összehasonlítás csak korlátozottan lenne érvényes. Ezért a WestLB-ügyben követett eljárásnak megfelelően a megfelelő díjat csak úgy lehet meghatározni, hogy az eszközátruházást különböző piacon szokásos sajáttőke-elemekkel hasonlítják össze, hogy egy összehasonlítással meghatározzák azt az eszközt, amelyikre az a legjobban hasonlít, és amelyik ezért a díj megállapításánál irányadónak tekinthető.

(138) Németország, a BayernLB és a panaszos egyetértenek abban, hogy a céltartalékban összefogott támogatási eszközök önmagukban sem a jegyzett tőkével, sem a csendestársi betétekkel nem hasonlíthatók össze. A céltartalékot a BAKred alapvető tőkeelemként (elfogadható tőkék első csoportja) ismerte el, és ezért az csak olyan sajáttőke-elemekkel hasonlítható össze, amelyeket Németországban 1994-ben és 1995-ben alapvető tőkeelemként ismertek el. Ezek – Németország tájékoztatása szerint – 1994-ben és 1995-ben csak egy bank jegyzett tőkéje, a tartalékok és a csendestársi betétek voltak, amelyek a német bankjogi törvény 10. cikke (4) bekezdésének megfeleltek.

(139) A Bizottság elfogadja az eljárásban résztvevők álláspontját. Már a WestLB-ügyben 1999-ben hozott 2000/392/EK határozatában nyilvánvalóvá tette, hogy az esetlegesen alapvető tőkeelemként elismert Wfa-eszközöknek azon hibrid tőkeelemekkel való összehasonlítása, amelyeket csak kiegészítő tőkeként ismertek el – mint például az elsőbbségi jogok és a szavazati joggal nem rendelkező elsőbbségi jogot biztosító részvények – az átruházott tőke megfelelő díjának meghatározásakor nem szolgálhattak alapul. Az alapvető tőkeelem egy vállalkozás számára nagyobb hasznot jelent, mivel azáltal kiegészítő saját tőkét (például elsőbbségi jogot) tud ugyanolyan értékben bevonni, hogy ezáltal bővítse a sajáttőke-alapját. A tőkealapként történő elismerés feltétele a rendelkezésre bocsátott tőke magasabb kockázatviselése, amely ezen eszközök alapvetően magasabb szokásos piaci díjában is megmutatkozik. Az ún. kiegészítő tőkével való összehasonlíthatóság – amelyet csak korlátozott mértékben lehet az üzleti tevékenység kiterjesztésére felhasználni – ezért már előre kizárható.

(140) A Bizottság továbbra is azon a véleményen van, hogy a Németország és a BayernLB által tett összehasonlítás a német bankjogi törvény 10. cikkének (4) bekezdése szerinti csendestársi betétekkel, illetve a bajor megtakarítási bankok és más intézményi befektetők csendestársi betéteivel, amelyeket a bank 1991. óta kapott, nem alkalmas arra, hogy a céltartalékért fizetendő díj meghatározásának alapjául szolgáljon. A céltartalék átruházását legalább egy, a BayernLB-be történt jegyzett tőke-befektetéssel kell összehasonlítani.

(141) A Bizottság számára lényeges szempont, hogy – bár a BayernLB mindkét átruházás időpontjában már rendelkezett jelentős mennyiségű csendestársi betéttel, és a sajáttőke-felhalmozás ezekkel az eszközökkel történő módja gyakorlatává vált – a támogatási eszközök átruházására épp nem csendestársi betét formájában került sor, hanem tartalékképzés útján. A BAKred is a Bizottság számára meglévő bizonyítékok alapján a céltartalékot nem a német bankjogi törvény 10. cikkének (4) bekezdése szerinti csendestársi betétként, hanem a német bankjogi törvény 10. cikke (2) bekezdése első mondatának ötödik pontja és (3) bekezdésének második mondata szerinti tartalékként ismerte el. Mindkettő arra mutat rá, hogy a rendelkezésre bocsátott tőke inkább jegyzett tőkének, semmint csendestársi betétnek minősült.

(142) Továbbá igaz az, hogy a BayernLB céltartaléka egyes olyan elemeket mutat fel, amelyek tipikusan inkább a csendestársi betétekre jellemzők ([43]). A Bizottság mégis azt a véleményt képviseli, hogy azon kockázat, hogy a befektetett tőkét fizetésképtelenség, illetve felszámolás esetén legalább részben fedezetként használták volna fel, összességében nem maradt el egy jegyzett tőke-befektetéstől.

(143) A Bizottság nem tudja elfogadni Németország azon véleményét, hogy a veszteségek kockázata egy jegyzett tőke-befektetéssel szemben csekélyebb volt, mert a BayernLB már a céltartalék befektetését megelőzően jelentős saját tőkével rendelkezett, és így egyáltalán nem szorult tőkére. Habár a céltartalékot ténylegesen csak egy alkalommal és csak rövid időre terhelték meg kockázattal. Az, hogy a bank a tőkét fedezetként nem fogja felhasználni, az itt javasolt előzetes szemszögből nem nyilvánvaló. Ellenkezőleg, a céltartaléktörvény tervezetének indoklásában – amint azt végül a Bajor Tartományi Gyűlés el is fogadta – kifejezetten a tőkebefektetés megindoklására

([43]) Például egy ún. visszafizetési igényről való megállapodás azokra az esetekre, ha a felelősségi jutalék elmarad egy üzleti évben, mert azáltal mérleghiány keletkezne (lásd az átruházási szerződés 3. cikkét).

adták elő, hogy a Bayerische Landesbank nemzeti és nemzetközi versenyképességét az eredményes üzleti tevékenység folytatásának biztosítása érdekében saját tőkefelhalmozással kell megerősíteni. A bajor állami minisztérium előzetes tervezeteiben és belső feljegyzéseiben az üzleti tevékenység kiterjesztésének lehetővé tétele az átruházás kifejezett céljaként került megjelölésre. Németország ezen kívül elsimerte, hogy 1994-ben és 1995-ben az első és a második tranzakció során megvolt az a szándék, hogy az átruházott céltartalékot kockázati elemekkel terheljék meg ([44]). Egy olyan piacgazdasági befektető, aki ilyen körülmények között tőkét bocsátott volna rendelkezésre, a teljes díjhoz ragaszkodott volna, mert ő az egész veszteség kockázatát viseli, míg a bank a teljes tőkével – csakúgy, mint az egyéb tőkével –, szabad gazdasági számításai és becslései szerint vesz részt a versenyben.

(144) Németország és a BayernLB szerint egyetértés jött létre atekintetben, hogy a BayernLB a kereskedelmi üzleti tevékenységének kiterjesztéséhez szükséges tőkét az intézményi befektetők csendestársi betéteiből fedezi, azonban azt meg kell állapítani, hogy e szándék megfelelő megnyilvánulása sem az átruházási szerződés szabályaiból, sem az átruházásra vonatkozó törvényből nem tűnik ki. Egy magánbefektető ezért nem bízott volna abban, hogy a tőkét nem terhelik meg. Az, hogy abban megegyezés jött létre, hogy a BayernLB a céltartalékot csak az egyéb meglévő saját tőke felhasználását követően terheli meg kockázattal, nem áll e kockázati elemzéssel ellentétben, figyelembe véve, hogy minden esetben megvolt annak a szándéka, hogy a tőkét kockázattal terheljék meg. A Bizottság álláspontja szerint egyik szempont sem indokolja azt, hogy a fizetésképtelenség/felszámolás kockázata kevesebb lenne, mint a jegyzett tőke esetében.

(145) Az, hogy a Sparkassenverband Bayern mint második részvényes a bajor tartomány és a Bayerische Sparkassenverband között 1994. december 15-én létrejött szerződés 2. cikke szerint köteles volt a Bayern LB veszteségeinek felerészben történő viselésére, amennyiben a céltartalék azok következtében felaprózódik vagy a BayernLB hitelezői a veszteségek fedezésére igénybe veszik azokat, nem szüntette meg annak a kockázatát, hogy a céltartalék a fizetésképtelenség vagy a felszámolás esetében legalább részben elvész, mert azt követően a céltartalékot csak részarányosan kell feltölteni. Ezen kívül a tőke hasznosíthatósága a BayernLB számára a részvényesek közötti megállapodás révén nem csökkent, így ez a körülmény a BayernLB által összességében fizetendő díjat nem csökkentheti. Az sem történhetett volna meg, hogy a BayernLB egyáltalán semmit sem fizetett volna, ha a Sparkassenverband Bayern a bajor tartománnyal szemben a teljes veszteség viselésére lett volna köteles. Egy ilyen megállapodás minden esetben a belső viszonyban a Sparkassenverband Bayern-nek a bajor tartomány által történő megváltásához vezetne a kiegészítő kockázat átvállalása révén, amelyről azonban nem született megállapodás és amely jelen eljárásban nem játszik szerepet.

(146) Végül az sem győzte meg a Bizottságot, hogy ebben az esetben az átruházás időpontjában a céltartalék az összetőkének kb. 8 %-át tette ki, és így a veszteség kockázata lényegesebben kisebb volt, mint a WestLB esetében, ahol a Wfa-eszköz a bank saját tőkéjének majd 50 %-át tette ki. A WestLB-ügyben azonban a tőkebevonás nagy mennyisége csupán alátámasztotta, és nem pedig eldöntötte, hogy az a jegyzett tőkéhez hasonlít. A Bizottság egy teljes körű vizsgálat során a WestLB-határozatban is arra az eredményre jutott, hogy a megítélendő tranzakció egy jegyzett tőke-befektetésen túl mutatott.

(147) Az említett szempontok alapján, különösen azon kockázat elemzése alapján, amellyel egy befektető az ebben az esetben megítélendő tranzakciót végez, a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a céltartalékért fizetendő megfelelő díj meghatározásánál kiindulópontként a BayernLB rendelkezésére bocsátott jegyzett tőkéért fizetendő díj szolgál. A felek a 2004. szeptember 24-én a Bizottságnak átadott megállapodásban is a díjra vonatkozó javaslatok tekintetében egy jegyzett tőkéhez való hasonlóságból indultak ki.

f) ***Likviditási hátrányok***

(148) Németország és a BayernLB érvelését a likviditási hátrányok tekintetében alapvetően el lehet fogadni. Egy „normális”, bankba történő tőkebevonás azt likviditással és egy olyan sajáttőke-alappal látja el, amely felügyeleti okokból annak üzleti tevékenységének kiterjesztéséhez szükséges. Annak érdekében, hogy a bank a tőkét teljes mértékben kihasználja, azaz hogy a 100 %-ban kockázattal lefedett eszközeit 12,5-tel megnövelje (azaz a 100-at a 8 %-os szolvenciamutatóval osztva), 11,5-szer kell a pénzpiacon refinanszírozást végeznie. Egyszerűbben: a bank egyéb költségeinek (például a kezelési költségek) levonása után az erre a tőkére 12,5-szer megkapott és 11,5-szer kifizetett kamatok különbsége adja a saját tőke nyereségét ([45]). Mivel a BayernLB támogatási eszközei likviditást nem nyújtanak – mivel az átruházott támogatási eszközök és a támogatási eszközök valamennyi bevétele törvényileg a lakásépítés támogatására szolgál –, a BayernLB-nek a tőkeösszeg értékében pótlólagos finanszírozási költségei keletkeztek a szükséges források pénzpiacon történő felvételekor a pótlólagos saját tőkével megnyílt üzleti lehetőségek teljes kihasználása, azaz a kockázattal terhelt eszközöknek a tőkeösszeg 12,5-szeresével való kibővítése (illetve a meglévő eszközöknek az így történő megtartása) érdekében ([46]). E pótlólagos költségek miatt, amelyek egy likvid saját tőke befektetése esetén nem keletkeznek, a megfelelő ellenérték meghatározása során kedvezményt kell alkalmazni. Egy piacgazdasági befektető nem várhatja el, hogy ugyanolyan ellenértéket kapjon, mint készpénzbefektetés esetében.

([44]) Németország 2001. július 3-i levele, 11. o.

([45]) A valóságban a helyzet természetesen komplikáltabb, például a mérlegen kívüli tételek, az eszközök különböző mértékű kockázata vagy kockázat nélküli tételek miatt. Ez azonban az elgondolás lényegén nem változtat.

([46]) A helyzet ugyanaz marad, ha figyelembe veszik annak a lehetőségét, hogy a sajáttőke-alap értékében kiegészítő saját tőkét lehet bevonni (a sajáttőke-alap 12,5-es faktora helyett 25-ös faktor).

(149) A Bizottság azt a véleményt képviseli, hogy a teljes refinanszírozási kamatlábat nem lehet figyelembe venni. A refinanszírozási költségek működési költségnek minősülnek és így csökkentik az adóköteles bevételt. A bank nettó eredményét nem a pótlólagosan fizetett költségek csökkentik. E működési költségek egy részét a csökkentett társasági adóval lehet kiegyenlíteni. Csak a nettó működési költségeket kell az átruházott tőke különleges jellemzőjéből fakadóan a BayernLB-re háruló pótlólagos teherként figyelembe venni. Összességében tehát a Bizottság elismeri, hogy a BayernLB-nek a „refinanszírozási költségek mínusz társasági adó" értékben pótlólagos „likviditási költségei" keletkeztek ([47]).

(150) A Bizottság nem fogadja el Németország érvelését atekintetében sem, hogy egy magánbefektető azon tény alapján, hogy a BayernLB-be befektetett tőkeösszeg a saját tőkének csak 8 %-át tette ki, és nem majd 50 %-ot, mint a WestLB esetében, nem tudná csupán a nettó refinanszírozási költségeket levonni. Ezen érvelés nem meggyőző. A döntő csupán az, hogy a BayernLB a refinanszírozási költségeket működési költségként tudná az adóban elszámolni, és így olyan előnyhöz jutna, amely a rendelkezésre bocsátott tőke mennyiségétől függetlenül az európai jog támogatásokra vonatkozó része szempontjából nem vehető figyelembe.

g) ***Az 1,197 milliárd DEM összegért fizetendő megfelelő díj***

(151) Az 1,197 milliárd DEM összegért fizetendő megfelelő díjat kétség kívül különböző módszerek alapján lehet meghatározni. Amint az alább kifejtésre kerül, a rendelkezésre bocsátott jegyzett tőkéért fizetendő díj meghatározására szolgáló valamennyi kiszámítási mód ugyanazon alapelveken alapul. Ezen alapelvek szerint a Bizottság a számítást két lépésben végzi el: először meghatározzák a minimális díjat, amelyet egy befektető egy (feltételezett) a BayernLB-be történő jegyzett tőke befektetésért várna. Ezt követően megvizsgálják, hogy a piacon a kérdéses tranzakció sajátosságai alapján megállapodtak volna-e jutalékban vagy kedvezményben, és, hogy – adott esetben – a Bizottság meg tudja-e állapítani annak mértékét.

i) **A BayernLB-be történő jegyzett tőke-beruházásért várható minimális díj meghatározása**

(152) Egy befektetés várható hozama és a befektetés kockázata egy piacgazdasági befektető befektetési döntésének lényegi meghatározói. Ezen elemek nagyságának meghatározása érdekében a befektető valamennyi rendelkezésre álló cég- és piaci információt figyelembe vesz. Eközben a történeti átlaghozamokra támaszkodik, amelyek általában véve a vállalkozás jövőben várható teljesítőképessége vonatkozásában is eligazítást adnak, valamint –többek között – figyelembe veszi a vállalkozásnak a befektetés időtartamára vonatkozó üzleti tervének vizsgálati eredményeit, a vállalkozásvezetési stratégiát vagy annak minőségét, vagy az érintett gazdasági ágazat viszonylagos kilátásait.

(153) Egy piacgazdasági befektető csak abban az esetben fektet be, ha az a tőke hozzá viszonyított legjobb alternatív felhasználási módjával összehasonlítva magasabb hozamot, illetve kisebb kockázatot tesz lehetővé. Ennek megfelelően egy befektető nem fektet be olyan vállalkozásba, amelynek a hozamvárakozásai alul maradnak más, hasonló kockázati profillal rendelkező vállalkozások átlagos hozamvárakozásainak. Ebben az esetben feltételezhető, hogy a tervezett befektetéssel párhuzamosan elegendő olyan alternatíva létezik, amelyek ugyanolyan kockázat mellett magasabb hozamvárakozást ígérnek.

(154) Különböző módszerek léteznek a megfelelő minimális díj meghatározására. Ezek a finanszírozási megközelítés számos variációjától kezdődően egészen a CAPM-módszerig terjednek. A különböző megközelítések bemutatása céljából ésszerűnek tűnik két különböző elem között különbséget tenni: ez a kockázat nélküli hozam és a projektspecifikus kockázati jutalék:

egy kockázattal rendelkező befektetés megfelelő minimális hozama

=

kockázat nélküli alaparány + a kockázattal rendelkező befektetés kockázati jutaléka.

Egy kockázattal rendelkező befektetés megfelelő minimális hozama tehát a kockázat nélküli alaparány és a befektetés kockázatának átvételéért járó pótlólagos kockázati jutalék összegével írható le.

(155) Bármely hozam meghatározásának alapja a kockázat nélküli befektetési forma létezése egy elfogadható kockázat nélküli hozammal. Rendszerint az állami kibocsátók meghatározott kamatozású értékpapírjait használják a kockázat nélküli alaparány meghatározására (például egy ilyen értékpapíron alapuló index). Mivel azok hasonlóan alacsony kockázattal rendelkező befektetési formákat testesítenek meg. A különböző módszerek közötti különbségek a kockázati jutalék megállapításához kapcsolódnak:

([47]) Megerősíti az Elsőfokú Bíróságnak a T-228/99. sz. és a T-233/99. sz. Westdeutsche Landesbank Girozentrale és Észak-Rajna-Vesztfália kontra Bizottság összevont ügyekben hozott, 2003. május 6-i ítélete, ‚EBHT 2003, II-435. o., 321-331. pont.

— *Finanszírozási megközelítés*: egy befektető elvárt sajáttőke-hozama a tőkehasználó bank nézőpontjából jövőbeni finanszírozási költséget testesít meg. E megközelítés esetében azon történeti sajáttőke-költségeket határozzák meg, amelyek a kérdéses bankkal összehasonlítható bankoknál fordulnak elő. A történeti tőkeköltségek számtani átlagát aztán összehasonlítják a jövőbeni várható sajáttőke-költségekkel és a befektető hozamelvárásával.

— *A Compound Annual Growth Rate szerinti finanszírozási megközelítés*: e megközelítés középpontjában a számtani helyett a mértani középértéket (Compound Annual Growth Rate) használják.

— *Capital* Asset *Pricing Model (CAPM)*: A CAPM a modern pénzgazdaság legismertebb és leggyakrabban felállított modellje, amellyel egy befektető által elvárható hozam az alábbi formula szerint határozható meg:

minimális hozam
=
kockázat nélküli alaparány + (piaci kockázati jutalék × béta)

A sajáttőke-befektetés kockázati jutaléka a piaci kockázati jutalékának és a béta-értékének a szorzatából adódik (piaci kockázati jutalék × béta). A béta-értékkel egy vállalkozás valamennyi vállalkozás összkockázatához mért viszonylagos kockázatát határozzák meg.

(156) A CAPM a tőzsdén jegyzett nagyobb vállalkozásokba történő befektetések hozamainak kiszámítására használt uralkodó módszer. Mivel a BayernLB nem tőzsdén jegyzett vállalkozás, a béta-értékének közvetlen meghatározása nem lehetséges. A CAPM alkalmazása ezért csak egy becsült béta-értékalapján lehetséges.

(157) A 2003. július 29-i észrevételeiben a BdB a CAPM-módszer alkalmazásával arra a következtetésre jutott, hogy a BayernLB-be történő jegyzett tőke-befektetésért elvárható minimális díj összege a lakáshitel-követelések 1994. december 31-i átruházásakor évi 13,34 %-nak és 1995. december 31-i átruházásakor évi 12,87 %-nak felel meg. Németország alapvetően nem értett egyet a CAPM-módszer alkalmazásával. Ezen kívül szerinte a BdB egy túl magas béta-értékből indult ki és helytelenül jutott a kockázat nélküli alapkamatlábhoz. A 4,6 %-os piaci kockázati jutalékot is túl magasnak találta. A BdB-nek helyesen a CAPM-módszer alapján a BayernLB-be történő feltételezett jegyzett tőke-befektetésért egyértelműen alacsonyabb minimális díjat kellett volna megállapítania. A piacinak megfelelő díjazásról szóló megállapodásuk alapján a bajor tartomány, a BayernLB és a BdB arra az eredményre jutott, hogy az első átruházásért egy 9,87 %-os, a második átruházásért egy 8,00 %-os minimális díjazás lenne a megfelelő.

(158) A felek a számításaikat a CAPM-módszerre alapozták. Ennek során kockázat nélküli alapkamatlábnak 7,50 %-ot (1994. december 31.) és 6,10 %-ot (1995. december 31.) állapítottak meg. E kamatlábak megállapítása annak elfogadásán alapult, hogy a céltartalékot folyamatosan a BayernLB rendelkezésére kellett volna bocsátani. A felek ezért eltekintettek egy meghatározott befektetési időszakra vonatkozó (például az állami hitelek 10 éves hozama), a piacon a befektetés időpontjában kockázat nélkülinek tekintett hozam alkalmazásától, mivel egy ilyen megközelítés a visszabefektetési kockázatot – azaz azon kockázatot, hogy a befektetési időszakot követően nem lehet a kockázat nélküli kamatláb értékében újra befektetni – figyelmen kívül hagyná. A felek véleménye szerint a befektetési kockázatot akkor veszik a leginkább figyelembe, ha egy „Total Return Index"-et használnak. Ezért a felek a Deutsche Börse AG által meghatározott REX10 Performance Indexet használták, amely a Német Szövetségi Köztársaság kölcsöneibe fektetett befektetési teljesítmény eredményét tíz éves időtartamra vonatkozóan mutatja meg. Az ebben az esetben használt indexsor a REX10 Performance Index mindenkori évzáró értékét tartalmazza 1970-től kezdődően. Így a felek a hozamot évenként határozták meg, ami azt a trendet tükrözi, amelyet az alapul vett REX10 Performance Index 1970-től 1994-ig, illetve 1970-től 1995-ig tartó időszakban állapított meg, és így a fent említett 7,50 %-os (1994. december 31.) és 6,10 %-os (1995. december 31.) kockázat nélküli alapkamatlábakhoz jutottak.

(159) Mivel a betétet a BayernLB részére valójában folyamatosan kellett volna rendelkezésre bocsátani, a kockázat nélküli alapkamatláb meghatározásának módja jelen különös esetben megfelelőnek tűnik. A REX10 Performance Index is egy általánosan elismert adatforrást testesít meg. A meghatározott kockázat nélküli alapkamatlábak így indokoltnak tűnnek.

(160) A béta-értékek becslése – 0,593 (1994. december 31.) és 0,475 (1995. december 31.) – a […] Bizottságnál meglévő szakértői véleménye alapján történt valamennyi, Németországban a tőzsdén jegyzett hitelintézet ún. kiigazított béta-értékei szerint. E tanulmány alapján és a BayernLB üzleti stratégiájának figyelembe vételével e béta-értékek megfelelőnek tekinthetők.

(161) Továbbá – a Bizottság szerint – a 4,0 %-os piaci kockázati jutalék is elfogadható. Már a WestLB-ügyben is többször tárgyalták az ún. hosszú távú általános piaci kockázati jutalékot, tehát a szokásos részvényportfolióra és az állami hitelekre vonatkozó hosszú távú általános hozam közötti különbséget. Az eljáráshoz készített szakértői véleményben a módszer, az időszak és az adatbázis szerint 3 % és 5 % közötti kamatlábat határoztak meg. A BdB részére készített szakértői vélemény 3,16 %-os és 5 %-os, egy másik, a WestLB részére ugyanezen eljáráshoz készített szakértői vélemény 4,5 %-os és 5 %-os, és a Lehman Brothers, amelyet szintén a WestLB bízott meg, 4 %-os kamatlábbal számolt. Emiatt a Bizottság ebben az esetben nem látja indokoltnak, hogy a megállapodásban alkalmazott piaci kockázati jutaléktól eltérjen. A CAPM-módszerből kiindulva

a Bizottság véleménye szerint nincs kétség atekintetben, hogy a felek által meghatározott minimális díjazás ebben az esetben megfelelőnek tekinthető.

(162) A Bizottság nem rendelkezik bizonyítékkal arra vonatkozóan, hogy a felek által egy feltételezett jegyzett tőkebefektetéssel kapcsolatban meghatározott minimális díj ebben az esetben egy piaci tesztnek nem felelne meg. A Bizottság ezért a céltartalék első átruházásáért megfelelő díjat (a társasági adót követően és a befektetési adót megelőzően számítandó) évi 9,87 %-ban, a második átruházásáért megfelelő díjat évi 8,00 %-ban határozza meg.

ii) **Hozamkedvezmény a likviditás elmaradása miatt**

(163) Németország szerint a BayernLB tényleges refinanszírozási költségei 1994 második félévében és így az első átruházás időpontjában átlagosan 7,71 %-ot, 1995 második félévében és így a második átruházás időpontjában 6,78 %-ot tettek ki. A felek a megállapodásban a bruttó refinanszírozási költségek legkisebb értékeként 1994. december 31-ére (első átruházás) az általuk meghatározott hosszú távú kockázat nélküli alapkamatláb 7,50 %-át és 1995. december 31-ére (második átruházás) annak 6,10 %-át határozták meg. Ezen kívül a felek megállapodtak egy 50 %-os átalány-adóarány elfogadásáról ([48]). Ennek megfelelően a felek az első átruházásra vonatkozóan 3,75 %-os és a második átruházásra vonatkozóan 3,05 %-os nettó refinanszírozási arányra és azzal egy megfelelő likviditási kedvezményre jutottak.

(164) E megállapodás és azon tény alapján, hogy az említett összegek a Németország által már korábban említett keretbe estek, a Bizottság nem látja indokoltnak, hogy ezeket jogellenesnek tekintse, és ezáltal ezen összegeket az állami támogatás elemeinek meghatározása alapjává teszi.

iii) **Hozamjutalék az átruházás sajátosságai miatt**

(165) A gyakorlatban egy díj meghatározásakor azon atipikus körülményeket, amelyek az adott vállalkozásba történő rendes jegyzett tőke-befektetéstől eltérnek, általában megfelelő jutalékkal vagy kedvezménnyel veszik figyelembe. Ezért meg kell vizsgálni, hogy a sajátosságoknak megfelelően – különösen a céltartalék átruházása konkrét kockázati profiljának megfelelően – megalapozott-e az előzőekben meghatározott (az első átruházás tekintetében) 9,87 %-os és (a második átruházás tekintetében) 8 %-os azon minimális díj hozzáigazítása, amelyet egy magánbefektető a BayernLB-be történő (feltételes) jegyzett tőkebefektetés esetén várna el, és erre vonatkozóan a Bizottság egy megfelelően meghatározott mennyiséget meg tudne állapítani. Ezen összefüggésben három szempontot kell megvizsgálni: először az új társasági részvények és az azzal kapcsolatos szavazati jogok kiadásának elmaradását, másodszor az eszközátruházás rendkívüli mennyiségét, és harmadszor a befektetés hiányzó piacképességét.

(166) A tartomány a befektetés kapcsán nem jutott pótlólagos szavazati jogokhoz, és ezt más részvényesek összehasonlító befektetésével sem egyenlítették ki. A szavazati jogról való lemondással a befektető elengedi annak lehetőségét, hogy a bank üzletvezetését a határozataival befolyásolja. Annak ellensúlyozására azonban, hogy magasabb veszteségi kockázatot visel, anélkül, hogy ezzel szemben nagyobb befolyással rendelkezne a vállalkozásra, egy piacgazdasági befektető (még a kockázat más részvényesekkel kötött belső megállapodásokkal történő csökkentése esetén is) magasabb díjat követelne. Az elsőbbségi jogokat biztosító részvényekre vonatkozó, a törzsrészvényekéhez képest megemelt díjból kiindulva, a Bizottság ebben az esetben legalább (a társasági adót követően) évi 0,3 %-os jutalékot tart indokoltnak. A megállapodásban részes felek is egy évi 0,3 %-os jutalékot tartanak indokoltnak az új szavazati jogokban való részesülés elmaradása miatt.

(167) Az átruházott eszközök mennyisége és annak a BayernLB-re gyakorolt hatása a szolvenciamutató-irányelv nézőpontjából a Bizottság szerint nem támasztja alá egy jutalék felszámolását. A céltartalék befektetésével a BayernLB alapvető tőkeelemei másként emelkedtek, mint a többi Landesbank esetében, ahol az alapvető tőkeelemek megkétszereződtek, míg itt ez mindössze 8 %-os volt. Ezen túlmenően még a legnagyobb német általános bankok egyikébe történő, 1,197 milliárd DEM értékű jegyzett tőkebefektetés sem esik a rendes üzleti dimenzión kívülre, éppen az európai hitelintézeteknek a szolvenciamutató-irányelv miatti különleges tőkeszükséglete miatt. A Bizottság ezért nem tartja valószínűnek, hogy egy piacgazdasági befektető a befektetett tőke abszolút és relatív nagyságáért jutalékot kért volna. A Bizottság ezzel a BayernLB vonatkozásában eltekint attól, hogy az eszközátruházás mértéke kapcsán jutalékot számítson fel. A megállapodás is abból indul ki, hogy az átruházott eszközök mennyisége miatt nem kell jutalékot felszámolni.

(168) Végül, utalni kell az eszközök piacképességének hiányára, azaz annak a lehetőségnek a hiányára, hogy a befektetett tőkét bármikor kivonhassák a vállalkozásból. Egy tőkebefektető rendszerint egy tőkeelemet a piacon harmadik személynek el tud adni, és ezáltal be tudja fejezni a befektetést. Egy rendes jegyzett tőke-befektetés az alábbiak szerint történik: a befektető a mérleg eszköz oldalán eszközöket visz be (legyen ez aktív pénzbeli vagy vagyoni betét). Ennek a követelések oldalon rendszerint a befektető javára fennálló kereskedelmi részesedés felel meg, például egy részvénytársaság esetében részvények. Ezeket a részvényeket el tudja adni harmadik személyek részére. Bár nem tudja az eredetileg bevitt eszközértékeket ismét kivonni. Most az már a társaság saját tőkéjének

([48]) A német kormány által benyújtott dokumentumok szerint 1995-ben és 1996-ban a társasági adó 42 % volt, amelyhez még egy 7,5 %-os szolidaritási pótlék is járult (tehát összesen 49,5 %). Az összesített adóarány 1998-ban 47,5 % volt. Az összesített adóarány csak 2001. óta 30,5 %.

a része, és azok felett már nem rendelkezik. Azonban a részvény eladásával – a tőzsdei árfolyamnak megfelelően – megvalósíthatja annak gazdasági értékét. A tőkebetétje ezáltal lesz helyettesíthető. A céltartalék átruházásának különleges körülményei miatt a tartomány nem élhet ezzel a lehetőséggel. Mégsem látja a Bizottság indokoltnak a további jutalék felszámolását. Bár a tartománynak nem volt lehetősége a betét forgalomképességéből adódó gazdasági ellenérték megvalósítására, mindenesetre megvolt és alapvetően jelenleg is megvan annak a lehetősége, hogy a céltartalékot egy törvénnyel ismét kivonja a BayernLB-ből, és – adott esetben más intézményekbe történő befektetéssel – magasabb hozamot érjen el. Ebben az esetben is abból indul ki a BdB, a bajor tartomány és a BayernLB közötti megállapodás, hogy az eszközök hiányzó helyettesíthetősége miatt nem kell jutalékot felszámolni.

(169) A Bizottság ennek megfelelően összesen egy évi (a társasági adót követően és a befektetési adót megelőzően) 0,3 %-os hozamjutalékot tart indokoltnak a pótlólagos szavazati jogokról történő lemondásért.

iv) **A díj változatlanul hagyása egy átalánydíjban való megállapodás miatt**

(170) Részvények esetén a díj közvetlenül a vállalkozás eredményétől függ, és leginkább osztalék formájában és a vállalkozás értéknövekedésében való részesedésben testesül meg (például kifejezett részvényárfolyam-emelkedésben). A tartomány átalánydíjban részesül, amelynek mértékében a díj mindkét elemének egy „normális" tőkebefektetés esetén kifejezésre kellene jutnia. Azzal lehetne érvelni, hogy a meghatározott díj, amelyet a tartomány a BayernLB eredményeihez közvetlenül kapcsolódó díj helyett kap, azt az előnyt hordozza magában, amely indokolja díj csökkentését. Az, hogy egy ilyen meghatározott díj ténylegesen kedvezőbb, mint egy változó, nyereségfüggő díj, a vállalkozás jövőbeni eredményeitől függ. Amennyiben ezek romlanak, az átalánydíj a befektető szempontjából előnyössé válik, amennyiben ezek javulnak, az hátrányossá válik. A tényleges fejlődést azonban nem lehet a befektetési döntés hátrányos megítélésére használni. A díj átalányjellege nem olyan módon részesíti előnyben a befektetőt, mintha ő a díj csökkentésével egyetértett volna. Ennek figyelembevételével a Bizottság azt a véleményt képviseli, hogy a díjat ezen okból nem kell csökkenteni.

v) **Összdíjazás**

(171) Mindezen elgondolás alapján és a panaszos BdB-vel, a bajor tartománnyal és a BayernLB-vel egyetértésben a Bizottság azt állapította meg, hogy a kérdéses tőke első átruházásáért a megfelelő díj (a társasági adót követően és a befektetési adót megelőzően) évi 6,42 %, ami az alábbiakból tevődik össze: 9,87 % normál hozam a kérdéses befektetésért, hozzáadva ehhez 0,3 %-ot a tranzakció sajátosságai miatt, levonva ebből 3,75 %-ot a finanszírozási költségek miatt, amelyek a BayernLB-nél az átruházott eszközök likviditásának hiányából keletkeztek. A második átruházásért a Bizottság szerint (a társasági adót követően és a befektetési adót megelőzően) évi 5,28 % díjat kell fizetni, azaz 8 % normál hozamot plusz 0,3 % pótlékot, mínusz 3,05 % a rendelkezésre bocsátott tőke likviditásának hiánya miatt.

vi) **Az 1,197 milliárd DEM értékű tőke minimális díjának meghatározása a BAKred által történt elismerés időpontjáig**

(172) Amint az már bemutatásra került, az 1,197 milliárd DEM értékű céltartalék a BayernLB számára már anyagi értékkel rendelkezett, mielőtt azt a BAKred a német bankjogi törvény szerint alapvető tőkeelemként ismerte volna el, mivel mindkét átruházást már a befektetést megelőzően a mérlegben saját tőkeként tüntették fel. A gazdasági funkcióját így a kezességgel vagy felelősséggel lehet összehasonlítani. Egy ilyen kockázat elkerülése érdekében egy piacgazdasági befektető ezért megfelelő díjat kérne.

(173) Németország – amint azt a WestLB-ügyben a Bizottság is elismerte ([49]) – a felelősségi funkcióért a BayernLB részére fizetendő évi 0,3 %-os, adókat megelőző díjat kiindulási arányként megfelelőnek tartja. Azok az okok azonban, amelyeket a határozatban a kiindulási arány emelése szempontjából meghatározóak voltak, Németország véleménye szerint nem helytállóak. A WestLB-ügyben az említett (adókat megelőző) évi 0,3 %-os arányon felül egy további 0,3 %-os pótdíjat állapítottak meg, mert a) a banki kezességek rendszerint bizonyos tranzakciókkal vannak kapcsolatban és határidősek (ami a WestLB esetében nem így volt) és b) a WestLB rendelkezésére bocsátott több, mint 3,4 milliárd DEM összeg meghaladja azokat, amelyeket rendesen az ilyen banki kezességekkel fedeznek.

(174) A WestLB és a BayernLB közötti alapvető összehasonlítás lehetősége szerint, valamint egyéb jelzők hiánya miatt a Bizottság abból indul ki, hogy ezen arány azon díjnak felel meg, amelyet a BayernLB-nek az 1990-es évek elején a számára biztosított banki kezesség átvállalásáért a piacon fizetnie kellett volna. A bizottság ezenkívül egyetért Németországgal abban, hogy a BayernLB-re átruházott összeg jelentősen alacsonyabb, mint a WestLB esetében, és ezért itt a WestLB-határozatban említett második ok nem helytálló. Annak ellenére, hogy a BayernLB esetén a felelősségi funkció nem volt határidős és nem is kapcsolódott egyéb tranzakcióhoz. A határozott idejűség ténylegesen mégis abból adódott, hogy a BAKred általi alapvető tőkeelemként történő elismeréssel a teljes összeg alkalmassá vált az üzleti tevékenység kiterjesztése céljára. Így külön kezességi díjat nem kellett fizetni. A felelősségi funkcióért

([49]) A 2000/392/EK határozat.

fizetendő díjat az üzleti tevékenység kiterjesztési funkciója magában foglalta. Az önálló felelősségi funkció már kezdettől fogva korlátozott volt, amely a BayernLB-ügyet megkülönbözteti a WestLB-ügytől.

A Bizottság ezért a BayernLB esetében – a WestLB-től eltérően – nem tartja indokoltnak a jutalékot, és ezért egy (adókat megelőző) évi 0,3 %-os arányt állapít meg a tőke felelősségi funkciójáért fizetendő megfelelő díjként a tőke 1994. december 31-i, illetve 1995. december 31-i mérlegben történő bevonásától kezdődően így egy 0,15 % a BAKred általi elismerésig tartó időszakra ([50]). Egy adózást követő figyelembevétel egy évi 0,15 %-os díjat eredményez, tekintettel arra, hogy abban az időpontban 50 % volt a társasági adó ([51]). A felek is adózást követő 0,15 %-os arányt határoztak meg a megállapodáshoz csatolt, a támogatási elem kiszámításához használt táblázatban.

h) ***A 2004. március 5-i alapszabálymódosítás***

(175) Németország azzal érvelt, hogy 2004. március 5-i hatállyal a Bayerische Landesbank alapszabályát módosították, amelynek az újonnan beiktatott 2. cikke szerint az 1994. december 31-én, illetve az 1995. december 31-én a Bayerische Landesbankra átruházott céltartalék a saját tőke funkciójának sérelme nélkül a bank számára többé nem szolgál az üzleti tevékenységének fedezése céljára.

(176) Ezáltal a rendelkezés hatálybalépésének időpontjától a bank számára tilos volt a céltartaléknak az üzleti tevékenységéből származó kockázat fedezésére történő felhasználása. A céltartalék üzleti tevékenység kiterjesztési funkciója ebből következően kizárt. Így csak a tőke felelősségi funkciója marad.

(177) A felelősségi funkciót Németország tájékoztatása szerint és a tartomány és a BayernLB közötti, a Bizottságnál lévő megállapodás szerint évi (adókat követő) 0,3 %-os felelősségi jutalékkal díjazták. Németország egy hasonló tranzakcióra vonatkozó díjazási szabály bemutatása alapján előadja, hogy itt egy a piacon szokásos díjról van szó, amelyet a BayernLB-nek ma egy, a részére nyújtott kezesség átvállalásáért a piacon fizetnie kellene. Németország megállapította, hogy a BayernLB esetében a céltartalékért fizetendő díjat adózási szempontból a nyereség felhasználásaként sorolták be, tehát azt nem lehet működési költségként levonni, és ezért a díjat az adókat követően kell kifizetni.

(178) A Bizottság egyetért Németországgal abban, hogy egy adókat követő évi 0,3 %-os jutalék megfelelő aránynak tekinthető. A Bizottság ebben az esetben a megítélendő tranzakció vonatkozásában egy adókat megelőző évi 0,3 %-os kiindulási arányból indul ki. Nem látja jelét annak, hogy az adókat megelőző évi 0,3 %-os kiindulási arány – amint az a 2000/392/EK WestLB-határozatban és ebben az esetben is a rendelkezésre bocsátott tőke BAKred általi alapvető tőkelemként történő elismeréséig a megfelelő díjként meghatározásra került – az elmúlt évek során megváltozott volna. Németország sem adott elő ennek vonatkozásában ellenvéleményt. Ezen túl legalább ([52]) azon körülmény alapján, hogy a BayernLB-nek a tőke tartósan és határidő nélkül a rendelkezésére áll felelősségi célokra, a WestLB-határozat módszerének megfelelően egy adókat megelőző évi 0,15 % jutalék jogosnak minősül. Mindenesetre figyelembe kell venni, hogy a társasági adóarányok 2004-ben lényegesen alacsonyabbak, mint azok a kilencvenes években voltak ([53]). Egy adózást követő szemlélet ennek következtében arra az eredményre vezet, hogy a választott, az adókat követő 0,3 %-os díjazási szabály a Bizottság részéről megfelelőként elfogadható.

(179) A Bizottság ezzel bizonyítottnak tekinti, hogy a céltartaléknak a bankban történő, új szabályok szerinti megtartása a vizsgált állami támogatás meglétének az alapszabály hatálybalépésének időpontjával, 2004. március 5-i hatállyal történő befejezését jelentette, és ezért a Bizottság által megfelelőnek ítélt, (az első átruházás esetében) adókat követő évi 6,42 %-os és (a második átruházás esetében) adókat követő évi 5,25 %-os díjat csak e napig kell megfizetni.

i) **A támogatási elem**

(180) A fenti számítások szerint a Bizottság arra az eredményre jutott, hogy a BayernLB által a céltartalékért fizetendő díj, amelyet a BAKred a készpénzértékének megfelelő összegben ismert el alapvető tőkelemként, az első átruházás esetében (1994. december 31.) évi 6,42 % és a második átruházás esetében (1995. december 31.) évi 5,25 %, mindkettő a BAKred által alapvető tőkeelemként történő elismerése szerinti hónap végétől számítva (a 655 millió DEM összeg tekintetében 1996. május 31-től és a teljes, 1,197 milliárd DEM összeg tekintetében 1996. december 31-től). A díj kiszámításának alapja a céltartaléknak a BAKred által alapvető tőkeelemként elismert teljes készpénzértéke (céltartalék). Az 1998. és 1999. év tekintetében, amelyekben a készpénzérték ténylegesen a BAKred által elismert összeg alá esett az ingadozások miatt, csak a csökkentett készpénzértéket kell számítási alapként venni.

([50]) A fentebb elmondottak alapján a felelősségi funkcó nem a mérleg december 31-i megállapításának időpontjától függ. Sokkal inkább minősül a tényleges bevonás irányadónak (lásd a 41. pontot).

([51]) Lásd a fenti 49. pontot.

([52]) A Bizottság tudatában van annak, hogy a felelősségi célokra rendelkezésre álló összeg mértéke, amelyet a 2000/392/EK WestLB-határozatban mint az emelést megalalpozó további okot jelöltek meg, a BayernLB esetében alacsonyabb, és ezáltal kisebb jelentőséggel is bír.

([53]) A német kormány által benyújtott dokumentumok alapján a társasági adó 1995-ben és 1996-ban 42 %-ot tett ki, amelyhez a 7,5 %-os szolidaritási pótlék jött hozzá (tehát összesen 49,5 %.) Az összadóarány 1998-ban 47,5 % volt. 2001-től az összadóarány már csak 30,5 %.

(181) Ezt a díjat a BAKred általi elismerés időpontjától kezdődően az állami támogatás megvalósulásának 2004. március 5-én történő megszűnéséig kell fizetni.

(182) Ezen kívül a Bizottság a piaci viszonyoknak megfelelőnek tartja az adókat követő évi 0,15 %-os díjat a céltartalék azon összegéért, amelyet a mérlegben már saját tőkeként mutattak ki, de amelyet a BAKred eredeti szavatoló tőkeként még nem ismert el, azaz az első átruházás elismeréséig 655 millió DEM értékre 1996. május 8-án és a második átruházás elismeréséig 542 millió DEM értékre 1996. december 20-án.

(183) A BayernLB jelenleg egy (adókat követő) évi 0,6 %-os díjat fizet egyedül arra az összegre, amelyet ténylegesen kockázattal rendelkező eszközök fedezésére használt fel. E díjat egyetlen egyszer fizették meg 1996-ban 7 000 DEM értékben. A Bizottság ezen felül elfogadja a BayernLB által fizetett kezességvállalási díjat a tartomány részére fizetett pótlólagos díjként (lásd fent 131. pont).

(184) A támogatási elemet a tényleges kifizetések és azon kifizetések közötti különbségnek kell tekinteni, amelyek a piaci feltételeknek megfelelnek. A támogatási elem a támogatás jogosultjának a teljesítendő díj esedékességének napján rendelkezésére állt. Ez az átruházási szerződéseknek megfelelően a mindenkori releváns üzleti év mérlege megállapításának időpontja.

(185) 2. táblázat: A támogatási elem kiszámítása:

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	Első átruházás										
1	felelősségi célokra rendelkezésre álló (tól-ig):	01.01.-12.31.	01.01.-05.31.								
2	felelősségi célokra rendelkezésre álló (DEM):	655 000 000	655 000 000								
3	üzleti tevékenység kiterjesztésére rendelkezésre álló (tól-ig):		06.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-03.05.
4	üzleti tevékenység kiterjesztésére rendelkezésre álló (DEM):		655 000 000	655 000 000	[...]	[...]	655 000 000	655 000 000	655 000 000	655 000 000	655 000 000
	Második átruházás										
5	felelősségi célokra rendelkezésre álló (tól-ig):		01.01.-12.31.								
6	felelősségi célokra rendelkezésre álló (DEM):		542 000 000								
7	üzleti tevékenység kiterjesztésére rendelkezésre álló (tól-ig):			01.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-12.31.	01.01.-03.05.
8	üzleti tevékenység kiterjesztésére rendelkezésre álló (DEM):			542 000 000	[...]	[...]	542 000 000	542 000 000	542 000 000	542 000 000	542 000 000
	A támogatási elem meghatározása										
9	Adózást követő 0,15 %-os díj a 2.-ra vonatkozóan (DEM)	982 500	408 033								
10	Adózást követő 6,42 %-os díj a 4.-re vonatkozóan (DEM)		24 587 197	42 051 000	[...]	[...]	42 051 000	42 051 000	42 051 000	42 051 000	7 468 074
	Összérték: az első átruházásért fizetett díj (DEM)	*982 500*	*24 995 230*	*42 051 000*	[...]	[...]	*42 051 000*	*42 051 000*	*42 051 000*	*42 051 000*	*7 468 074*
11	Adózást követő 0,15 %-os díj a 6.-ra vonatkozóan (DEM)		813 000								

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
12	Adózást követő 5,25 %-os díj a 8.-ra vonatkozóan (DEM)			28 455 000	[...]	[...]	28 455 000	28 455 000	28 455 000	28 455 000	5 053 484
	Összérték: a második átruházásért fizetett díj (DEM)	*0*	*813 000*	*28 455 000*	[...]	[...]	*28 455 000*	*28 455 000*	*28 455 000*	*28 455 000*	*5 053 484*
13	A díjak összege (DEM)	982 500	25 808 230	70 506 000	[...]	[...]	70 506 000	70 506 000	70 506 000	70 506 000	12 521 557
14	már megfizetett díj (DEM)	1 722 080	2 249 846	2 217 376	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[…]	
	ebből: kezességvállalási díj *) (adózást követően) DEM-ben megadva	1 722 080	2 242 846	2 217 376	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	
	ebből: felelősségi jutalék (adózást követően) DEM-ben megadva		7 000								
15	Támogatási elem (13 – 14) – DEM	- 739 580	23 558 383	68 288 624	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
16	**A támogatási elemek éréke – DEM**										**509,453,993**
	A támogatási elemek értéke – euró-ellenérték										**260,479,690**

1999. január 1-jétől a DEM-et 1,95583-as árfolyamon átszámítják euróra. Az adatokat ennek megfelelően euróba kell átszámolni.

Az 1998-as és 1999-es készpénzérték-csökkenéseket mindkét átruházáshoz a készpénzértékek átalányviszonyához rendelték hozzá.

1.3. A VERSENY TORZÍTÁSA ÉS A TAGÁLLAMOK KÖZÖTTI KERESKEDELEM AKADÁLYOZTATÁSA

(186) A pénzügyi szolgáltatások liberalizációja és a pénzpiacok integrációja révén a banki tevékenységnek a Közösségben nőtt a versenytorzítás iránti érzékenysége. Ez a fejlődés mostanában a pénzügyi szolgáltatások piacán megmaradó kereskedelmi akadályokat leépítő gazdasági és pénzügyi unió következtében erősödik.

(187) A kedvezményben részesített BayernLB mind a regionális, mind a nemzetközi bankpiacon tevékenységet folytat. A BayernLB általános üzleti, központi megtakarítási és állami, önkormányzati banknak tekinthető. Neve, hagyományai és törvényben szabályozott feladatai ellenére a BayernLB semmiképpen sem tekinthető helyi vagy regionális banknak.

(188) Ezáltal egyértelműen megmutatkozik, hogy a BayernLB más európai bankokkal Németországon kívüli és – mivel a Németországon kívüli bankok Németországban is tevékenyek – Németországon belül a banki szolgáltatások területén versenyben áll.

(189) Arra is rá kell mutatni, hogy egy hitelintézet saját tőkéje és annak banki tevékenysége között szoros kapcsolat áll fenn. Csak egy megfelelő, elismert saját tőkével tud egy bank dolgozni és a kereskedelmi tevékenységét kiterjeszteni. Mivel a BayernLB-t szolvenciacélokra egy állami intézkedéssel ilyen saját tőkével látták el, a bank üzleti lehetőségeit közvetlenül befolyásolták.

(190) Ezért nyilvánvaló, hogy a BayernLB-nek nyújtott támogatás a versenyt torzítja és a tagállamok közötti kereskedelmet hátrányosan befolyásolja.

1.4. EREDMÉNY

(191) E megállapítások alapján megállapítható, hogy a Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének valamennyi feltétele megvalósult. A megállapított évi 0,6 %-os díj, valamint az évi 0,05 %-os fizetendő kezességátvállalási díj közötti, és (az első átruházás tekintetében) évi 6,42 %-os és (a második átruházás tekintetében) évi 5,25 %-os, az átruházott eszközökért (mindkettő a társasági adót követően és a befektetési adót megelőzően) fizetendő megfelelő díj közötti különbség, amelyet a BayernLB 2004. március 5-ig az üzleti tevékenységének fedezésére használhatott, valamint (a társasági adót követően és a befektetési adót megelőzően) a kezességhez hasonló eszközök egy részére vonatkozó évi 0,15 % a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősül.

2. *A KÖZÖS PIACCAL VALÓ ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉG*

(192) Meg kell vizsgálni továbbá, hogy a támogatás a közös piaccal összeegyeztethető-e. A Szerződés 87. cikke (2) bekezdésének egyik kivételt megállapító szabálya sem alkalmazható. A támogatásnak nincs szociális jellege, és azt nem is egyes felhasználóknak nyújtják. Nem természeti csapások vagy más rendkívüli események által okozott károkat állítanak ezzel helyre, és nem a Németország felosztásából adódó gazdasági hátrányokat ellensúlyozzák így.

(193) Mivel a támogatás nem rendelkezik regionális célkitűzéssel – azt nem rendkívül alacsony életszínvonallal vagy jelentős alulfoglalkoztatottsággal rendelkező térségek támogatására és nem is bizonyos gazdasági térségek fejlődésének támogatására rendelték –, nem érvényes a Szerződésnek sem a regionális tényezőkről szóló 87. cikke (3) bekezdésének a) pontja, sem a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja. A támogatással semmilyen közös európai érdeket nem támogattak. A kultúra támogatása és a kulturális örökség megtartása éppen ilyen kevéssé célja a támogatásnak.

(194) Mivel a BayernLB gazdasági túlélése nem forgott kockán az intézkedés bevezetésekor, nem adódik ebből azon kérdés, hogy Németországban egyetlen olyan nagy hitelintézet, mint a BayernLB összeomlása a bankszektor általános válságához vezetett volna, ami megalapozhatná a támogatásnak a német gazdasági élet jelentős zavarának megszüntetéséhez szükséges jogszerűségét a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján

(195) A Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján a támogatások a közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinthetők, amennyiben azok bizonyos gazdasági területek fejlődését mozdítják elő. Ez alapvetően érvényes lehet a bankszektorban elvégzett szerkezetátalakítási támogatásokra. Azonban ebben az esetben e kivételt megállapító szabály nem alkalmazható. A BayernLB nem volt nehézséggel küzdő vállalkozás, amely nyereségességének újra megszerzését állami támogatásokkal kellett volna elősegíteni.

(196) A Szerződés 86. cikkének (2) bekezdése, amely bizonyos szerződéses körülmények között megengedi az állami támogatás nyújtását, alapvetően szintén érvényes a pénzügyi szolgáltatások ágazatára. A Bizottság ezt az „Általános gazdasági érdekű szolgáltatások a bankszektorban" című jelentésében megerősítette ([54]). Az alaki követelményeket ebben az esetben nem teljesítették: sem azon feladatokat, amelyeket a BayernLB az általános gazdasági érdekű szolgáltatások biztosításáért tesz, sem azon költségeket, amelyek e tevékenységből adódnak, nem adták meg pontosan. Az azonban egyértelmű, hogy az átruházást azért hajtották végre, hogy a BayernLB-t olyan helyzetbe hozzák, hogy az az új, szavatoló tőkére vonatkozó feltételeknek megfeleljen, és anélkül, hogy az bármilyen általános gazdasági érdeket szolgált volna. Ezért ebben az esetben ez a kivételt meghatározó rendelkezés nem alkalmazható.

(197) Mivel a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatás nyújtásának alapvető tilalma alóli kivételek egyike sem alkalmazható, e támogatás nem tekinthető a Szerződéssel összeegyeztethetőnek.

([54]) E jelentést 1998. november 23-án benyújtották a Gazdasági és Pénzügyi Tanácsnak, de nyilvánosságra még nem hozták. A Versenyjogi Főigazgatóságon megtalálható, ugyanúgy, mint a Bizottság internetes honlapján.

3. *NEM MÁR MEGLÉVŐ TÁMOGATÁS*

(198) Németország érvelésével ellentétben a tőkebefektetést már meglévő, „intézményi felelősséggel" (Anstaltslast) és „szavatoló felelősséggel" (Gewährträgerhaftung) fedezett állami támogatásnak sem lehet tekintetni, hanem sokkal inkább új támogatásként kell kezelni.

(199) A *Gewährträgerhaftung* a hitelezőkkel szemben arra az esetre nyújtott felelősség, ha a bank eszközei nem elegendőek a hitelezők kielégítésére, de itt ez nem valósult meg. A tőkebefektetés sem a Landesbank hitelezőinek kielégítésére, sem a Landesbank eszközeinek feltöltésére nem szolgált.

(200) Az *Anstaltslast* sem alkalmazható. Az Anstaltslast arra kötelezi a szavatolót, a bajor tartományt, hogy a BayernLB-t olyan eszközökkel lássa el, amelyek a BayernLB rendes működéséhez szükségesek, amennyiben a tartomány annak fenntartását határozza el. A BayernLB azonban a tőkebevonás időpontjában nem volt abban a helyzetben, hogy a rendes működés – elegendő saját tőke hiányában – többé már nem lett volna lehetséges. A tőkebevonás tehát a Landesbank rendes működéséhez nem volt szükséges. A tőkebevonás sokkal inkább a törvényi magyarázatnak megfelelően annak érdekében történt, hogy a Landesbankot képessé tegyék „az eredményes üzleti tevékenységének folytatására" az alapvető tőkeelem-/saját tőkearányokra vonatkozó előírások 1993. június 30-án történt szigorítása miatt. A Landesbank ezért a tartomány mint (rész) tulajdonos tudatos gazdasági számításának megfelelően kiszámíthatta a jövőbeni esélyeit a piaci versenyre vonatkozóan. A tartomány mint (rész)tulajdonos ilyen rendes gazdasági döntésére az Anstaltslast „veszélyhelyzeti szabálya" nem alkalmazható. A Szerződés 87. cikkének (1) bekezdésén és a 88. cikkének (1) bekezdésén kívüli egyéb alkalmazható, az állami támogatásokra vonatkozó, meglévő szabályozás hiányában a tőkebevonást a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdés és a 88. cikkének (3) bekezdése szerinti új támogatásként kell értékelni, és ennek megfelelően kell megvizsgálni.

X. **KÖVETKEZTETÉS**

(201) A Bizottság megállapítja, hogy Németország a támogatási intézkedést a Szerződés 88. cikkének (3) bekezdésébe ütközően, jogellenesen nyújtotta.

(202) A támogatást nem lehet sem a 87. cikk (2), illetve (3) bekezdése alapján, sem a Szerződés más rendelkezése alapján összeegyeztethetőnek tekinteni. Ezért a támogatást a közös piaccal összeegyeztethetetlennek kell nyilvánítani, és a jogellenes intézkedés támogatási elemét Németországnak vissza kell követelnie -

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

Az állami támogatás, amelyet Németország 260 479 690 EUR összegben 1994. december 31-től 2004. március 5-ig a Bayerische Landesbank – Girozentrale részére nyújtott, a közös piaccal összeegyeztethetetlen.

2. cikk

Németország minden szükséges intézkedést meghoz az 1. cikkben említett, jogszerűtlenül a kedvezményezett rendelkezésére bocsátott támogatás visszakövetelése érdekében.

3. cikk

A visszakövetelést késedelem nélkül és a nemzeti jog által meghatározott eljárásnak megfelelően kell megvalósítani, amennyiben ez lehetővé teszi a határozat azonnali és hatékony végrehajtását.

A visszatérítendő támogatásra kamatot kell fizetni, attól a naptól kezdve, amikortól az a kedvezményezett rendelkezésére állt, egészen a visszafizetés napjáig.

A kamatot a 794/2004/EK bizottsági rendelet V. fejezetének rendelkezései ([55]) alapján kell kiszámítani.

4. cikk

Németország az e határozat közzétételétől számított két hónapon belül a határozat mellékletében található űrlap felhasználásával tájékoztatja a Bizottságot arról, hogy milyen intézkedéseket tett annak végrehajtása érdekében.

5. cikk

E határozat címzettje a Németországi Szövetségi Köztársaság.

Kelt Brüsszelben, 2004. október 20.

A Bizottság részéről

Mario MONTI

A Bizottság tagja

([55]) HL L 140., 2004.4.30., 1. o.

MELLÉKLET

A BIZOTTSÁG HATÁROZATÁNAK VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓ INFORMÁCIÓK

1. **A visszakövetelendő összeg kiszámítása**

1.1. Adja meg a kedvezményezett rendelkezésére bocsátott jogellenes állami támogatás összegének részletezését:

A fizetés időpontja (°)	A támogatás összege (*)	Pénznem	A kedvezményezett

(°) Azon időpont, amikor az állami támogatást vagy annak egyes részleteit a kedvezményezett rendelkezésére bocsátották (amennyiben egy intézkedés több részletből vagy juttatásból áll, külön sorokat kell használni).
(*) Az állami támogatás azon összege, amelyet a kedvezményezett rendelkezésére bocsátottak (bruttó támogatási érték).

Észrevételek:

1.2. Részletesen határozza meg, hogy hogyan számították ki a visszakövetelendő támogatás után fizetendő kamatot.

2. **A támogatás visszakövetelése tekintetében már meghozott vagy tervezett intézkedések**

2.1. Írja le részletesen, milyen intézkedéseket hoztak és milyen intézkedéseket terveznek az állami támogatás azonnali és hatékony visszakövetelése érdekében. Azt is adja meg, hogy a nemzeti jogban milyen alternatív intézkedések állnak rendelkezésre a visszakövetelés végrehajtására. Jelölje meg adott esetben a meghozott/tervezett intézkedések jogalapját.

2.2. Mikorra fejeződik be a támogatás visszakövetelése?

3. **Már megvalósult visszakövetelés**

3.1. Adja meg a kedvezményezettől már visszakövetelt állami támogatás összegének részletezését:

Időpont (°)	A visszatérített támogatás összege	Pénznem	A kedvezményezett

(°) Azon időpont, amikor az állami támogatást visszafizették

3.2. Mellékelje a 3.1 pontban szereplő táblázatban részletezett támogatási összegek visszafizetésének tanúsítványait.